Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 11.12.2019, 12:00

Toimetatud

12:00 Infotund
1. 12:02 Kultuur
2. 12:15 Õigusriik
3. 12:30 Pensionireform
4. 12:44 Kokkulepe
5. 12:54 Valitsemise põhimõtted
6. 13:07 Radaritest ja tuuleparkidest
7. 13:17 Ida-Virumaa arengusuunad
8. 13:28 Valitsusvastutus
9. 13:41 Haritus
10. 13:52 Peaministri juhtimisotsused

12:00 Infotund

12:00 Esimees Henn Põlluaas
Tere hommikust, head kolleegid! Alustame oma iganädalast infotundi. Kõigepealt palun kohaloleku kontroll!
Kohaloleku kontroll
Kohal on 40 Riigikogu liiget.
Infotunnis osalevad täna järgmised valitsusliikmed: peaminister Jüri Ratas, välisminister Urmas Reinsalu ja rahandusminister Martin Helme. Kõigepealt käsitleme eelregistreeritud küsimusi. Saalist saab lisaks põhiküsimuse esitaja täiendavale küsimusele ka kõige nobedama näpuga Riigikogu liige esitada veel ühe küsimuse. Küsimuse esitamiseks on aega kuni kaks minutit. Palun sellest kinni pidada! Kahe minuti sisse peab mahtuma küsimus. Vastamiseks on ministritel aega kolm minutit. Ja kui me jõuame oma registreeritud küsimustega, mida on täna kokku 13, enne infotunni lõppu ühele poole, siis tuleb n-ö kiireimate, nobedate näppude voor, kus Riigikogu liikmed saavad esitada küsimusi vabalt valitud ministrile.

---

1. 12:02 Kultuur

12:02 Esimees Henn Põlluaas
Aga alustamegi siis küsimusega number 1, mille esitab Indrek Saar. Vastaja on peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:03 Indrek Saar
Tänan! Lugupeetud Jüri Ratas! Lubage mul täna arutada teiega kultuuri üle. Me siin saalis loome iga päev kultuuri – käitumiskultuuri, poliitilist kultuuri. Teil on seljataga pikk parlamentaarse töö kogemus ja teile ei ole ilmselt vaja meelde tuletada, et siit Riigikogu kõnetoolist räägime me kõik alati rahvaga. Ja rahvas aeg-ajalt kuulab seda. Paraku see, kuidas kõneldakse, ei ole alati kiiduväärne. Üks teie kabineti liige nimetas mõni aeg tagasi oma sõnavõtus Riigikogu liikmeid ajusurnud seltskonnaks ja Riigikogu liiget tropiks. Ka käskis ta parlamendiliikmeil suu kinni hoida. Kui selliseid sõnavõtte kuulavad noored

– ja täna kuulavadki meid rõdul kohal olles noored inimesed –, siis kuidas peaks meie, täiskasvanud inimesed, kuidas peaks meie lapsevanematena, kuidas peaks õpetajad nendele noortele inimestele seletama, et selliseid väljendeid ei ole viisakas kasutada, kui minister rahvaga siit kõnetoolist räägib? Öelge palun oma arvamus ja andke meile nõu, kuidas peaksid lapsevanemad oma lastele seda kõike seletama-selgitama ja selle põhjal noorte inimeste väärtushinnanguid kujundama. Tänan!

12:04 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu liikmed! Hea küsija! Alustuseks lubage mul avaldada südamest kaastunnet täna öösel Tartu tuleõnnetuses elu kaotanud pere lähedastele, sõpradele ja kõigile tuttavatele. See on väga traagiline ja valus sündmus, mille kirjeldamiseks jääb sõnadest puudu.
Austatud Indrek Saar! Ma tänan teid teie küsimuse eest! Ma arvan, et eks me kõik käitu ju suuresti vastavalt sellele, millised on meie elu põhimõtted, milline on meie lastetoa kasvatus. Te nimetasite oma küsimuses noort generatsiooni – seda, kuidas nemad seda näevad. Eks kõik inimesed vaata, kuidas meie ühiskonnas avalikus ruumis käitutakse, kuidas käitutakse kaamerate ees. Ja oluline on ka see, kuidas käitutakse mitteavalikus ruumis. Te märkisite siin ühe valitsusliikme erinevaid sõnavõtte. Ma ei olnud eelmisel kolmapäeval infotunnis, aga minu meelest ta ütles kohe, et ta kindlasti vabandab ühe väite pärast. Ma arvan, et see on päris mõistlik lähenemine. Samas ma ütlen ausalt – te viitasite minu kogemusele siin Riigikogu saalis –, et mul on olnud väga suur au töötada Riigikogu liikmena, aga ma ei mäleta selle üheksa või kümne aasta jooksul, et keegi oleks siin saalis pauku teinud või lasknud mingeid litreid laiali. Ma ei tea, kas see on koht, kus võib sellist palagani teha. Eks see ole Riigikogu liikme otsustada. Aga seegi on üks käitumismaneer.
Ma vaatasin, eile oli minu meelest väga ilus sündmus, just keskkonna vaatevinklist: pealinn tahab uusi gaasibusse soetada. Inimesed tulid huviga kuulama, mida need bussid teevad. No ei saanud kuulata, selline vilekoor on ümber! Vilistati nii, et vähe ei ole. Ma lugesin, et tegu oli sotsiaaldemokraatidega. Ma alguses mõtlesin, et midagi on riigis või linnas lahti – selline vilekoor keset linna, aga tegelikult oli, ma saan aru, Raimond Kaljulaiu kampaania saada Tallinna linnapeaks 2021. No ega see väga ilus ei ole, et keset linna – Jaani kirik, vabadussõja võidusammas – kõlab selline vilekoor. Kõige hullem on minu meelest see, et Rainer Vakrale ei jätkunudki vilet, tema siis ei vilistanud. No nii ka ei saa.

12:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Indrek Saar, palun täpsustav küsimus!

12:07 Indrek Saar

Tänan vastuse eest! Te jõudsite selle vastusega hoopis kuskile mujale kui Riigikogu saali. Mis puudutab litreid, ilutulestikku jm selliseid lõbustuste juurde käivaid asju, siis ma ei tea, et selles oleks midagi otseselt kultuuritut. Jah, me võime kindlasti arutada selle üle, kas selliseid asju on mõtet teha, kas ressurssi on mõtet selliste asjade peale kulutada, aga ma arvan, et see oleks natukene teistsugune arutelu kui arutelu selle üle, millist eeskuju annavad valitsusliikmed, millist eeskuju annab Riigikogu ühiskonnale, kui asi puudutab kultuurset käitumist. Ja ma tuleksin siiski selle juurde tagasi. Nagu te ka ise taas tõdesite, te olete siin Riigikogus töötanud tükk aega ja muu hulgas ka juhatanud ilmselt lugematu arvu Riigikogu istungeid ja kokku puutunud erinevate situatsioonidega. Andke siis meile nõu, kuidas me Riigikogu liikmetena siin saalis peaksime käituma ja kuidas peaks infotunni või ka Riigikogu istungi juhataja käituma ministriga, kes on teie meeskonna liige ja annab siit kõnetoolist ilmselgelt halba eeskuju.

12:09 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ei ole mina kindlasti nõuandja Riigikogule, seda teeb seadusandlik võim. Aga kui korraks mõelda enda kogemusele, siis ma olen päri, et juhatajal on tegelikult väga suur roll: ta peab hoidma siin saalis töist õhkkonda. Ma mäletan küll, et nii mõnigi kord oli vaja paluda, et Riigikogu saalis kuulataks rohkem, oleks töisem õhkkond. On juhtunud, et on tulnud sõnavõttu sekkuda ja paluda, et see oleks rohkem austav. Niisuguseid asju on olnud. Ma saan aru ju, et te praegu suunate kogu aeg teravikku ühele erakonnale, ühele ministrile. Mina küll ei saa öelda, et kui võtta eelmine, XIII koosseis – kõik erakonnad, kes on praegu XIV koosseisus, olid ka XIII koosseisus –, et siis oleks olnud ühe erakonnaga rohkem muret. Seda on olnud kõikide erakondade puhul. Aga jah, see on olnud juhataja roll, vähemalt mina võtsin seda juhataja rollina.

Mis ma oskan veel öelda? Te ütlete, et see on kultuuritus. Aga nii ju ei saa, et me vaatame ainult ühte poolt. Ma tõin ka välja kaks käitumist: üks avalikus kohas Vabaduse väljakul, teine siin saalis nende litrite laskmine. Ka see on ju käitumise mingisugune osa.
Ma ütlen ausalt, et ma tutvusin huviga Sotsiaaldemokraatliku Erakonna volikogu tehtud avaldusega, kus te püüate end positsioneerida konstruktiivse opositsioonina, kes ei tee kriitikat kriitika pärast, vaid juhib tähelepanu tehtavate otsuste sisulistele probleemidele ning otsustamatusele. Ütlen siiralt: eks iga valitsus vajab sellist konstruktiivset kriitikat, mida te kavandate ja mille osas viiakse otsuseid ellu. Selles mõttes ma kindlasti ootan opositsioonilt konstruktiivset kriitikat. Nii et ma arvan, et see kuulub hea poliitilise kultuuri juurde, et opositsioon teeb oma asja ja koalitsioon teeb oma asja. Aga loomulikult konstruktiivsel viisil. Ma olen siin mitu korda öelnud: me olime ise kümme aastat opositsioonis, konstruktiivses opositsioonis, ja püüdsime leida lahendusi erinevatele riigi muredele. Aga ma ei mäleta, et mingeid litreid oleks siin lahti lastud.

12:11 Esimees Henn Põlluaas
Jürgen Ligi, palun!

12:11 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma palun, härra Ratas, ärge mulle näpuga näidake, kui te mulle vastate. See tegelikult ei ole ilus, kui te küsijat tänitate, ütlete, et ta ise on loll. Proovige seekord ilma. Indrek Saart te ei säästnud. Teie erakonna aseesimees, Tallinna linnapea, teie järeltulija on andnud Kremli kanalile Sputnik intervjuu, kus ta kaitseb Venemaa sportlasi, kes nüüd langevad dopingusüsteemi tõttu karistuse alla. Ta on neile kaasa tundnud. Palun öelge, mis teie seisukoht on! Kas te arvate, et teie erakonna juhid või, ütleme siis, pealinna juhid peaksid andma sellisele kanalile intervjuusid ja kas nad peaksid õigustama dopingusüsteemi osalisi?

12:12 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile selle küsimuse eest! Te küll ütlesite, et ma ei tohiks teile vastata, puudutades selle küsimuse esimest poolt, aga kui lubate, ma ikkagi soovin seda teha. Mul on olnud suur au teiega siin Riigikogus koos töötada ja arvestades ka teie pikaajalist poliitilist kogemust ja ma ütleks, heas mõttes tasakaalukust, head konstruktiivset suhtumist, tasast suhtumist ja ka käitumist poliitikas, on minu arvates sellest palju õppida. Teil on suured kogemused selles osas.
Nüüd, see sportlaste teema. Minu teada praegu Riigikogu arutab seda, et kui ollakse dopinguga patustanud, siis kas see peaks olema kriminaalne tegu. Mina arvan, et jah, peaks. Võib-olla võiks isegi natukene seda diskussiooni või teemat avada: kas see tähendab ainult seda, et karistus on seotud autasu äravõtmisega, või võiks see olla seotud ka preemiate äravõtmisega. Seda võiks vähemalt arutada.
Nüüd, mis puudutab Venemaad ja tema sportlaste osalemist olümpiatel, siis ma arvan, et siin peab kehtima nulltolerants. Me näeme, et sporti tuleb ebaausat mängu ja dopingu kasutamist kahjuks sisse järjest rohkem. Aga kui ma sain tema mõttest õigesti aru, siis mõte oli see, et sport vajab alati suuri eeskujusid. See ei tähenda kuidagi seda, et ma selle otsuse paneksin löögi alla, aga selge on see, et kui suuri eeskujusid ei ole, siis see noorsportlastele ja üldse noorte generatsioonile tähendab seda, et nad ei näe oma riiki või oma rahvust esindavaid sportlasi, kes võidavad või saavad muid häid kohtasid. See on väga valus hind. Tegelikult see löök kandub edasi noorsportlaste peale.
Aga loomulikult ma selles mõttes toetan igati nulltolerantsi, et kui on patustatud, kui on dopingut tarvitatud, kui on valevõtteid kasutatud, siis sportlane ei saa rahvusvahelisel areenil üles astuda. Nii see peabki olema. See on väga konkreetne ja selge sõnum. Aitäh teile!

12:15 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise, aga võtan endale voli teha üks väike märkus. Nagu ma ka eelmises infotunnis ütlesin, suhtlemine on kahepoolne. Mis puutub kultuuri ja viisakasse käitumisse, siis mina ei ole märganud – ja kindlasti ka meie stenogramm ei kajasta seda –, et peaminister oleks oma vastuses kellegi peale näpuga näidanud ja kedagi lolliks nimetanud. Nii et kui te soovite, lugupeetud kolleegid, lugupidavat suhtumist endasse, siis palun olge ka ise teiste suhtes lugupidavad.

2. 12:15 Õigusriik

12:16 Esimees Henn Põlluaas
Aga läheme edasi küsimuse nr 2 juurde, mille esitab Kaja Kallas ja vastaja on peaminister Jüri Ratas. Jüri Jaanson, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun!

12:17 Jüri Jaanson
Suur tänu! Kuulsin just väidet, et stenogrammis näpuga näitamist ei ole fikseeritud. Tahan täpsustada, et stenogramm vist ei kajasta liigutusi. Stenografistid ei näe, kuidas siin saalis käitutakse. Või on asi kuidagi teistmoodi? Seda ma tahtsingi öelda.

12:17 Esimees Henn Põlluaas
See ei ole küll protseduuriline küsimus, aga ma vastan, et stenogramm tõepoolest seda ei näita. Küll aga näitab seda video, mida on kõikidel võimalik vaadata. Läheme järgmise küsimuse juurde. Esitajaks on Kaja Kallas, vastajaks Jüri Ratas. Palun!

12:17 Kaja Kallas
Hea Jüri! Eesti on alates taasiseseisvumisest olnud õigusriik – see tähendab riik, mis tugineb seadustikule, kus ülimaks on põhiseadus, kus reeglid kehtivad võrdselt kõigile ja kus kodanike üle ei valitse mitte nende suva ja tahe, kelle käes on võim, vaid reeglid on kõigile ühesugused. Võimud on õigusriigis omavahel lahutatud, see tähendab ka seda, et täidesaatev võim peab alluma Riigikogule, seadusandlikule võimule. Valitsusliikmed peavad Riigikogule aru andma ja lähtuma oma tegevuses nendest reeglitest, mis seadusandja on kehtestanud. Ja kellel iganes on täidesaatev võim, ei saa sekkuda kohtute tegevusse.
Vaadates teie ministrite tegevust, tundub vägisi, et õigusriigi põhimõtteid ei pea nad millekski. Toon mõned näited: minister ületab oma võimupiire, läheb vallandama Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorit; ministrid keelduvad Riigikogus küsimustele vastamast; poliitilise lehmakauplemise tagajärjel ja ilma sisulise põhjenduseta lastakse lahti ministeeriumi kantsler, kes on ministri ebaseaduslikust tegevusest teada andnud, jne. Eelmisel nädalal oli sinu asendajaks siin infotunnis peaministri ülesandeid täitev siseminister Mart Helme, kes vastuseks minu küsimusele, kas neil on ehk õigusriigist teistsugune käsitus, kui ma eespool kirjeldasin, seletas väga selgelt, et ongi teistsugune käsitus. Kõik need näited ja ka ministri väljaütlemised viitavad sellele, et ehitatakse hoopis teistsugust riiki, ja see on riik, kus kelle käes on võim, selle käes on ka õigus. Kas teie arusaam ühtib nende ministrite arusaamaga õigusriigist ja kui ei ühti, siis mida te võtate ette selleks, et õigusriiki kaitsta?

12:19 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Kõigepealt ma võtan ette selle, et vastan teie küsimusele. Minu jaoks on Eesti olnud, on täna ja kindlasti ka jääb õigusriigiks. Selge on see, et õigusriigi põhimõtted on kokkuleppelised. Minu jaoks on need leitavad meie põhiseadusest, mille põhimõtteid ja eri sätteid olen ma siin auväärse Riigikogu ees infotunnis ka pidevalt esile tõstnud. Eelkõige peavad ühes toimivas õigusriigis olema kaitstud õigused ja vabadused. Põhiõiguste kaitse peab tagama seadus. Omavoli asemel peab kehtima seaduslikkus, õigused ja kohustused tuleb harilikult otsustada seaduse põhjal, kõigil peab olema õigus ja võimalus pöörduda sõltumatusse ja erapooletusse kohtusse, kohtumenetlus peab olema aus, riik peab täitma rahvusvahelise ja riigisisese õigusega võetud kohustusi.
Te tõite mõningaid näiteid, ma vastan siis ka nendele. Te tõite välja selle politseijuhi lahtilaskmise juhtumi. Minu meelest on see saanud konkreetsed vastused. See juhtum on läbi, sellest on edasi mindud. Kindlasti on kõik osapooled sellest õppetunni saanud. Me võime sellest ju igas infotunnis veelgi rääkida, ent see on mõnes mõttes nagu vana plaat, mis mängib ühte kohta uuesti ja uuesti ja uuesti. Aga me oleme sellest edasi läinud. Ma arvan, et kõik on saanud õppetunni, kõik on saanud targemaks. Siit minnakse edasi. Kui võtta siseminister, kelle vastutusvaldkonnas on PPA, siis ma arvan, et nähes, kui suur oli tegelikult see konfliktioht, kui tõsine see olukord oli, siis põhimõtteliselt sai see lahendatud mitte just järgmisel päeval, aga, ütleme siis, järgmisel töönädalal. Suudeti töiselt asju edasi toimetada, edasi minna. Ja ma näen seda praegugi siseminister Mart Helme poolt, ma näen seda PPA juhi poolt. Minu arvates see on päris suur asi, et on suudetud töine õhkkond taastada ja sellest õppida, edasi

minna. Nii et ma isegi ütlen, et see on hea õppetund.
Kui rääkida teie nimetatud kantslerist, siis me võime seda ju uuesti arutada, aga ministeeriumis koostöö kahe tippjuhi vahel ei toiminud. Selles kaasuses toodi isegi näiteks aastatetagune kaasus, mis oli seotud ühe maavanemaga. Tegelikult on selge, et kui minister toob sellesisulise ettepaneku valitsusse, siis valitsusel polegi võimalust muud otsustada.

12:22 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Täpsustav küsimus, Kaja Kallas, palun!

12:22 Kaja Kallas
Aitäh! Teil on suurepärane võime võtta üks näide ja hakata selle ümber midagi punuma, aga te ei vastanud loomulikult minu küsimusele. Kui vaikimine on nõusolek, siis mina loen sellest välja, et kõik need väiksed näited, mis näitavad, et me vaikselt liigume sinnapoole, et austatakse hoopis teistsugust riiki – sellist riiki, kus nendel, kellel on võim, on ka õigus –, kinnitavad, et nii ongi. Need on väikesed sammud, korraga ei juhtu tõepoolest midagi. Aga te olete selle kõigega nõus ja teie nägemus ühtib nende ministrite nägemusega.
Aga ma küsin tegelikult selle kohta, et te tõite välja ka Stenbocki maja ees seisnud meeleavaldajad. Tähendab, inimestel on vabadused ja õigused. Stenbocki maja ees seisnud meeleavaldajate õigusi ja vabadusi piiratakse ilma seadustele tuginemata. Aga ma küsin Lemetti kohta. Kodanikupäeval te tegite üleskutse, et nimetage üks tubli kodanik. Ja inimesed ütlesid – seal oli 2576 osavõtjat ja neist julgelt 2/3, isegi rohkem, on öelnud, et see kodanik, keda peaks tunnustama, on Illar Lemetti. Te lubasite, et te ühinete nende inimeste tunnustusega. Kas te olete seda teinud ja kus sellest tunnustusest saab lugeda või kus seda näha saab?

12:24 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma ei tea, kord opositsioon ütleb, et ma ei vasta konkreetsetele küsimustele, nüüd teie pahandate selle peale, et ma püüan kõik need näited, mis te olete toonud, konkreetselt välja tuua ja nendele vastata. Ikka on halb! Kas tuleb siis vastata, ma ei tea, suurema üldistusastmega? Võib-olla tõesti, sest see on parem.
Nüüd, mida võim tähendab? Ma arvan, et võim tähendab eeskätt vastutust, väga suurt vastutust. Kui me räägime poliitilisest võimust, siis see on Riigikogu valimiste kaudu ju delegeeritud siia, Riigikogusse, ja Riigikogu on andnud oma heakskiidu loodud valitsusele ja koalitsioonile. Mina arvan, et see tähendab eeskätt vastutust, väga suurt vastutust kõigepealt Eesti inimeste eest, Eesti eest, ja kindlasti ka meie partnerite eest rahvusvahelisel areenil. Seda tähendab see võim.
Nüüd, te viitasite kodanikupäevale ja minu üleskutsele. Jaa, ma tean, et väga paljud pakkusid seal välja härra Illar Lemettit. Ma loodan, et need inimesed, kes seda välja pakkusid, olid siirad. Ma loodan, et nad olid siirad ja seda tõesti soovisid ja et nad soovivad seda ka täna ja mõtlevad selle peale ka täna, mitte see ei olnud õlekõrs, mis ruttu süttis ja väga ruttu ka kustus. Ma loodan, et inimesed olid siirad.
Kui te küsite, kuidas mina olen teda tunnustanud või kus tema kohta midagi head öelnud, siis ma olen öelnud kõikides intervjuudes, et selle konkreetse konfliktsituatsiooni pidi peaminister lahendama. Ja ma lahendasin selle. See juhtimisküsimus oli vaja lahendada ja see on lahendatud. See ei tähenda kuidagi – olen seda öelnud oma intervjuudes ja ütlen ka täna –, et ta tulevikus ei võiks riigiametis tööl olla. Muidugi võib olla. Kui ta kuskile kandideerib, siis ma ei näe selles mingit probleemi.

12:26 Esimees Henn Põlluaas
Jürgen Ligi, palun!

12:26 Jürgen Ligi
Härra Ratas! Eeldame ikkagi siirust ka teilt. Kui te sellise üleskutse teete ja saate mingid vastused, siis te ei tohiks hakata kommenteerima oma hääle andnud vastuse andjaid – et äkki nad ei olnud siirad. Näidake, et te küsisite inimeste käest tõsiselt!
Nüüd, õigusriigiga on hästi tihedalt seotud sihuke asi nagu võimude lahusus ja aruandekohustus. Täitevvõim peab andma aru Riigikogule. Teie aruandmine täna on järjekordselt seisnud selles, et kõigepealt te kommenteerite küsijat ja küsimust ja siis võib-olla jõuate vastuseni. Illar Lemetti juhtumi

juurde: te haarasite sellest kinni, see ei olnud aga ainus küsimus, mille Kaja Kallas esitas. Te tahtsite juhtimisprobleeme lahendada, aga kaks tippjuhti korraga lahti lasta on väga suur risk. Ja oli selge, et ühel pool oli tõestatud süü, teisel pool oli inimene, kellega te ju ise kohtusite, keda te kiitsite ja keda innustasite endaga rääkima. Aga jätame selle.
Minu kommenteerimisest te ei suutnud hoiduda, vastusest küll. Ma küsisin tegelikult ka seda, kas teie erakonna aseesimees ja teie mantlipärija linnapeana käitus kohaselt, kui ta andis intervjuu Kremli kanalile Sputnik? Ärge mind kommenteerige, vastake sellele, ja vastake sisuliselt!

12:28 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Teie võite ju infotunnis oma küsimused ära küsida ja mina püüan nii hästi või halvasti, kui oskan, neile vastata. See, et koalitsiooni vastused opositsioonile reeglina ei meeldi – noh, see ei ole ju tänase päeva küsimus. Nii on siin saalis kogu aeg olnud. Öeldakse ikka, et üks küsib ühte ja teine vastab teist. No kõigepealt see täitevvõim ja Riigikogu kui seadusandlik võim. Ma olen selles mõttes teiega täiesti päri, et võimude lahusus on hästi oluline. Alles hiljuti ma käisin ühe Riigikogu komisjoni ees – Katri Raik juhib seda –, kus mult paluti selgitusi. Ma hea meelega tulin, nii kiiresti, kui võimalik. Nüüd, te ütlete, et juhtimisotsustes peituvad riskid. Muidugi, igas juhtimisotsuses peituvad riskid. Kas see risk realiseerub või see risk ei realiseeru, seda näitab aeg. Vastutuse võtmine on juhtimisotsuste tegemisel hästi tähtis. See vastutus on võetud. Te küsisite Sputniku kohta. Ma olen ju seda ka eelmisele koosseisule öelnud, et ma ei pea õigeks, et valitsuse liikmed annavad intervjuusid sellele kanalile. Ma isegi ei nimeta seda meediaväljaandeks. See ei ole kuidagi akrediteeritud valitsuse pressikonverentsidel ja ma ei näe ka põhjust, miks ta peaks olema.

12:29 Esimees Henn Põlluaas
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

3. 12:30 Pensionireform

12:30 Esimees Henn Põlluaas
Küsimus nr 3. Küsija on Helmen Kütt, vastab rahandusminister Martin Helme. Palun!

12:30 Helmen Kütt
Tänan, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Kõigepealt ma tahan tunnustust avaldada. Sotsiaalkomisjonile nimelt tutvustati advokaadibüroode ülevaateid. Üks oli Justiitsministeeriumi tellitud ja teine Rahandusministeeriumi tellitud. Advokaadibüroo TGS Baltic ülevaates oli väga tasakaalukalt ja väga põhjendatult välja toodud kohustusliku pensionisamba reformi käsitleva eelnõu analüüs põhiõiguste riive seisukohalt. Ja see analüüs ei olnudki niisugune, nagu oli karta: et see, kes tellib ja maksab, saab täpselt selle, mida tahab. Seal oli kirjas 19 võimalikku riivekohta ja need riived olid kas keskmised või väikesed. Iga riivekoha juurde oli märgitud kas väike või keskmine. See oli tõesti väga huvitav ülevaade.
Aga teilt ma tahan nüüd küsida seda, miks te eelnõu ühe autorina kohtlete sambasse sisenejaid ja sealt väljujaid erinevalt. Sisenejad liitusid sambaga kes vabatahtlikult, kes kohustuslikult, ja nüüd, kui nad hakkavad väljuma, saavad nad summa korral kuni 10 000 eurot ühtemoodi oma investeeringu teostada ja need, kellel on rohkem, saavad seda teistmoodi teha. Miks te kohtlete neid inimesi erinevalt? Ja teiseks: kes võtab vastutuse? Mulle väga meeldis, kui peaminister ütles, et võim tähendab vastutust. Kes võtab vastutuse, et raha väärtus ei lange? Vahest see inimene, kellel on rohkem raha kogunenud, sooviks selle kohe välja võtta ja investeerida. Kui ta peab seda mitmeid kuid ootama, siis kes tagab, et raha väärtus ei lange? Ja väga huvitav oli kuulata ka seda, et tõepoolest kaalutakse ka nendele fondidele makstavat väljumistasu: lisaks sellele, et riigile tuleb loovutada 20%, tuleb maksta ka fondidele minevat väljumistasu ...

12:32 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Küsimuse esitamise aeg sai läbi.

12:32 Helmen Kütt
Jah, aitäh!

12:32 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh küsimuse eest! Ma muidugi ütleks, et minule endale küll tundus, et selle juriidilise analüüsi, mille me tellisime, me ka saime. Sellist me tahtsimegi saada. Me küsisime seda, et teha endale selgeks, mis on selle suure reformi võimalikud riskid, võimaliku ebavõrdse kohtlemise riskid ja võimalikud kahjunõuded riigile. Ja need riskid hindas advokaadibüroo ära, loetles need ja pakkus välja ka erinevad võimalused nende riskide maandamiseks. Me kindlasti loodame, et parlamendimenetluse käigus neid ka arvestatakse.
Nüüd, küsimus oli 10 000 euro piiri kohta raha väljavõtmisel. Võib-olla ma peaksin siin üle selgitama, et väljavõtmisel makstakse summa kuni 10 000 eurot korraga välja. Väljuda saab kolm korda aastas, nii nagu praegu käib fondide vahetamine. Fondidest väljumine on võimalik samadel kuupäevadel ja samamoodi. Kui summa ületab 10 000 eurot, siis kõik see, mis 10 000-st üle jääb, makstakse välja kahes võrdses osas järgmisel kolmel korral, kui väljavõtmine võimalik on. Kordan: need kuupäevad, mis meil praegu kehtivad fondide vahetamisel, saavad ka fondidest väljumise kuupäevadeks. No ütleme, et inimesel on kogunenud 12 000 eurot. Esimesed 10 000 saab ta kätte korraga ja järgmised 2000 kahel korral: 1000 ja 1000. Aga kui tal on seal näiteks summa 200 000, siis esimesed 10 000 eurot saab ta kätte korraga ja järgmised 95 000 ja 95 000 aasta jooksul kahel järgmisel maksepäeval. Ehk siis tõepoolest seal on vahe sees.
Miks see vahe on sees? Esiteks, me oleme pidanud silmas fondide või pankade muret, et kui on summad väga suured, siis neile tuleb anda veidi pikem aeg osakute rahaks muutmisel. Kui nad peavad väga kiiresti väga suuri summasid rahaks muutma, siis võib osaku hind sattuda hinnasurve alla. See lahendus on tegelikult mõeldud väljavõtja kaitseks ja ka nende inimeste kaitseks, kes jäävad edasi teise pensionisambasse. Me ei taha nende fondiosakute niisugusel moel kiirmüüki, ei taha tekitada survet hinna niisuguseks alanemiseks. Loomulikult on see 10 000 mõnes mõttes kokkuleppeline summa, aga silmas on peetud seda, et see on oluliselt suurem, kui on praegune keskmine fondiväärtus, mis on umbes 6000 eurot. Mediaanväärtus, millest pooled on suuremad ja pooled väiksemad, on aga 4500 eurot. Seega on arvestatud, et laias laastus keskmisest fondiosakust, mis välja võidakse võtta, on see kaks korda suurem summa.

12:35 Esimees Henn Põlluaas
Helmen Kütt jõudis veel nupule vajutada. Palun, täpsustav küsimus!

12:35 Helmen Kütt
Aitäh, austatud esimees! Mul on suur palve, et kui te jälgite minutite kulumist, siis tehke seda koalitsioonisaadikute ja opositsioonisaadikute puhul ühtemoodi. Me siin esmaspäeval jälgisime seda. Üks kõneleja, kes pulti tuli, kõneles viie minuti asemel kuus minutit ja üheksa sekundit, ja see juhuslikult ei olnud opositsioonisaadik. Aga tänan, et juhtisite tähelepanu!
Austatud minister! Teie selgitus oli väga põhjalik. Nendest ettepanekutest aga nähtub, et teatud juhul riivet ei oleks. Tehakse ettepanek, et nii nendel, kellel on alla 10 000 euro, kui ka nendel, kellel on üle selle, makstaks korraga välja kas 50 või 60% kogutud summast. Kas te neid muudatusettepanekuid kaalute? Seda esiteks.
Teiseks, mina muretsen eelkõige nende inimeste pärast, kellel see summa on väga väike. On jõutud vähe koguda. Vahepeal on olnud majandussurutis ja tõepoolest pensionisüsteemi on vaja reformida. Seda on vaja muuta, aga mitte lammutada. Milleks likvideerida kohustuslik kogumine ja muuta see vabatahtlikuks? Minu küsimus on, kas sotsiaalminister on valitsuse laua taga arutades – täna teda siin vastamas ei ole – ka sama meelt, nagu ta meedias esitleb. Tema leiab, et seda sammast ei tohiks muuta vabatahtlikuks. Ta arvab, et see asetab paljud inimesed väga väikese pensioni riski olukorda. Inimesed kulutavad selle raha kiiresti ära, riik saab oma 20% kätte, fondid saavad väljumistasu, aga tulevikuks ei ole midagi säästetud. Ma eriti ei usu, et alampalka saaval inimesel on investeerimisvõimalust, kui ta ei tegele enne kogumisega.

12:37 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Ma ei suuda kolme minuti sisse mahutada neid diskussioone, mis meil on kevadest saadik olnud pensionireformi põhimõtete kokkuleppimisel ja seaduseelnõu kirjutamisel. Selline eelnõu, nagu ta on Riigikogule üle antud, on valitsuses kokku lepitud ja sellel on valitsuse toetus. Loomulikult andsid ministrid arutelude käigus oma sisendi ja loomulikult oli sotsiaalministril terve rida ettepanekuid, mida me kaalusime. Osa on selles eelnõus sees ja osa mitte. Mõistagi hoidis sotsiaalminister kogu aeg fookuses asendusmäära täna, homme ja kümne aasta pärast. See on väga oluline, et me seda tegemise käigus ära ei unustanud.
Ma vaidlen kategooriliselt vastu sellele retoorikale, et valitsus lammutab pensionisüsteemi või likvideerib teist sammast. See absoluutselt ei vasta tõele. Me teeme teise samba paindlikumaks ja vabatahtlikuks. Mitte keegi, kaasa arvatud pangad, investeerimisfondid, Eesti Pank või ükskõik kui kindel praeguse süsteemi meelne ekspert, ei ole ennustanud, et teine sammas tema praegusel kujul lakkab üldse toimimast. Seda väidet mina ei ole mujal kuulnud. Siin saalis seda küll väidetakse, aga ma ei ole nõus, et see jääb kõlama. Teine sammas jääb alles, inimesed, kes tahavad teises sambas oma pensioniks raha koguda, saavad seda jätkata. Nad ei pea midagi tegema ja mingit lammutamist ei toimu.
Selle n-ö vaesema osa või väiksema sissetulekuga inimeste kohta, kellel on tõepoolest teises sambas vähe raha kogutud, ma ütleksin, et nende jaoks on teise samba muudatuste mõju kõige väiksem üldse. Seda ma ju püüdsin siin esimesel lugemisel korduvalt selgitada, et teine sammas on selgelt kasulikum nendele inimestele, kellel on sisstulek üle keskmise või koguni suur. Inimestele, kelle sissetulek on väike, on see mõju väga väike. Kui mul on üle keskmise sissetulek, siis ma saan esimesest sambast selle sissetulekuga võrreldes väiksemat pensionit, teisest sambast aga sissetulekulule vastavat pensionit. Ehk teisisõnu: miinimumpalka saavatel inimestel on teise samba kogumisskeemis osalemine või mitteosalemine praktiliselt olematu mõjuga. Küll aga teise samba reformi käigus meie prognoosi järgi vahendid vabanevad, sotsiaalmaksu 4%-st üks osa vabaneb pensionikassa jaoks ja me saame juba lähitulevikus pensioneid tõsta. See puudutab praegusi pensionäre.

12:40 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Mart Võrklaev, palun!

12:40 Mart Võrklaev
Lugupeetud istungi juhataja! Härra minister! Olete mitmes sõnavõtus öelnud, et Eesti edu alus on tugev majandus, ja viidanud, et pensionifondid, mis Eestist raha välja viivad, tegelikult ei tööta meie riigi ja rahva huvides. Samal ajal on teise samba vabatahtlikuks muutmise valguses pensionifondid teatanud, et kuna rahva käitumine raha väljavõtmise osas on prognoosimatu ja Eestisse tehtavad investeeringud on vähem likviidsed, siis nad ei julge neid edaspidi teha. Ja vähemalt osaliselt Coop Panga IPO seda ka näitas, pensionifondid seal ei osalenud. Minu küsimus on: kas teie praegune tegevus ei käi teie varasemate sõnade vastu? Kas teil pole muret, et Eesti majandusse investeeritakse pensionifondidest vähem raha ehk et tegelikult hakkab raha riigist rohkem välja voolama? Ja see on meie riigi ja rahva oma raha.

12:41 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Loomulikult ma muretsen Eesti majanduse käekäigu pärast, see on minu jaoks üks keskne teema. Kui me tahame oma elatustaset tõsta, siis see käibki majanduse elavdamise ja jõukuse suurendamise abil kogu majanduses. Väga hea, et te tõite sisse sellise argumendi, et ka pensionifondid ise ütlevad, et asjade kulg on prognoosimatu. Tõsi küll, küsimus on nüüd selles, missugust ajaraami me vaatame – kas me vaatame viit aastat, kahte aastat või 50 aastat. Mina olen täiesti nõus, et mida pikem on see ajaperspektiiv, seda keerulisem on teha prognoose või seda suurem loks nendes prognoosides, hinnangutes on.
See, et meil seisab pensionireformi ellu viies ees teatud, ütleme siis, majanduspildi ümberkujunemine, teatud rahavoogude ümberkujunemine kogu pensionisüsteemis ja fondide investeeringutes, on täiesti selge. See on plaani üks osa. See, et meil muutub pankade investeerimisstrateegia, on plaani üks osa. See on paratamatu, vältimatu. Seda me nimetame kapitalismiks. Kui keegi arvab, et meil on majanduses võimalik hakkama saada ilma igasuguste üllatuste või muutusteta või vajaduseta muutunud oludega kohaneda, siis tal on raske reaalsusega silmitsi seista. Mul on küll väga keeruline näha stsenaariumi, mille järgi meie pensionifondidesse kogutav raha veel suuremas koguses kui siiamaani voolab

välismaale. Ikkagi väga suur osa kogu meie pensionisüsteemi teise sambasse kogutud raha voolab juba praegu välismaale ja pargitakse piiritagustesse indeksfondidesse, kus see ei tooda meile midagi ega osale ka kuidagi Eesti majanduses, et meie majandust kasvatada. Mul ei ole mingit kahtlust, et kui meil on teise pensionisamba süsteemis need ümberkorraldused ära toimunud ja teatud hulk raha on sellest süsteemist väljunud – ma veel kord rõhutan, et seda on meie plaanis täiesti selgelt arvesse võetud, see ei ole mitte mingi eksitus või üllatus, see ongi osa plaanist –, siis pärast seda me leiame uue tasakaalupunkti. Ja selle tasakaalupunkti leidmise järel on inimestele pakutavad pensionitooted paremad, mitmekesisemad ja toodavad suuremat tulu. Selles ma ei kahtle hetkegi.

12:44 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

---

4. 12:44 Kokkulepe

12:44 Esimees Henn Põlluaas
Ja järgmisena küsimus nr 4. Küsija on Keit Pentus-Rosimannus, vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:44 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Eelmisel nädalal oli infotunnis peaministrina meie ees Mart Helme ja siis me käsitlesime – või õigupoolest proovisime käsitleda – ka EKRE ministri ametist vabastamist. Ma viitasin oma küsimuses praegu teie paremal käel istuva Martin Helme väljaöeldule. Teda see koledasti ärritas ja ta võttis pehmelt öeldes päris ründava hoiaku Riigikogu liikmete suhtes. Ma küsin sama küsimuse ka teie käest, sest ka teid puudutab Martin Helme tsitaat, mille ma siin nüüd ette loen. Nimelt on Martin Helme avalikult raadioeetris öelnud, et selle ministri väljavahetamise juurde – jutt käib siis endisest EKRE maaeluministrist – käis terve pakett muid kokkuleppeid, millest üks oli kantsleri väljavahetamine, aga tolles kokkuleppes oli veel teisi asju ka, millest võib-olla ei ole avalikkusele mõtet rääkida. Mis olid need kokkuleppe ülejäänud punktid, mida on soovitud avalikkuse eest varjul hoida, mida ei ole tahetud avalikkusega jagada? Milline oli terve kokkulepe?

12:45 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile küsimuse eest! Nagu ma olen öelnud, kui jutt on kantsleri vabastamisest, siis seal oli minu jaoks ainult üks küsimus. See oli juhtimisotsus. Koostöö ministeeriumi juhi ja juhtiva ametniku vahel ei toiminud. See oli vaja ära lahendada. See oli vaja minu meelest lahendada tulevikku vaatavas suunas. Paljud on küsinud, et kui minister lahkus, siis miks kantsler ei võinud jääda. Tegelikult oli ikkagi vaja taastada usaldus ministeeriumis sees, aga ka kogu selles valdkonnas. Ja kui ma nüüd uue ministriga eile asja arutasin, siis ka tema ütles, et üks peamisi küsimusi on, et usalduslik töömiljöö nii Maaeluministeeriumis kui ka valdkonnas tervikuna tuleb taastada.
Kui rääkida ministrist, siis ma olen juba välja öelnud, et mina ei näinud tema vastuste põhjal võimalust teda usaldada. Tekkis usaldusküsimus, usaldus kadus. Kui te küsite, kas mängus on olnud mingisuguseid muid nüansse, siis minu jaoks oli ainuke kantsleri vabastamise argument, et minister oli selle ettepaneku valitsusse toonud. Ja oli ju arusaadav, et koostööd ei olnud. Ega vist keegi ühiskonnas ei ütle, et seal oli meeletult suur koostöö või lihtsalt suur koostöö. Oli arusaadav, et seda koostööd ei ole ja seda ka ei teki.

12:47 Esimees Henn Põlluaas
Keit Pentus-Rosimannus, täpsustav küsimus palun!

12:47 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! Ega ma nüüd täpselt aru ei saanud, kas sellest vastusest võib välja lugeda, et Martin Helme, kes on raadiosaates väitnud, et ministri väljavahetamise juurde käis terve pakett muid kokkuleppeid, mille sisu ei ole võimalik avalikkusega jagada, ajas siis jama või. Kumba pidi see nüüd siis on: kas teie eksitate meid, kui te vastate praegu, et tegelikult polnudki mitte mingit muud, laiemat kokkulepet, milles oli terve hulk väiksemaid osasid, või siis eksitab Martin Helme? Üks kahest seda paraku teeb.

Aga ma lähen oma küsimusega edasi. Nimelt, ühes varasemas infotunnis me oleme ka käsitlenud suuremat poliitilist puhastust Maaeluministeeriumis, mille EKRE minister on soovinud seal ette võtta. Siinsamas infotunnis selgus, et on olnud ka plaan vabastada ametist toiduohutuse asekantsler Toomas Kevvai. Pärast seda on tulnud väga vastuolulisi signaale. Ühest küljest on teada, et valitsuse päevakorda te ei ole seda ettepanekut lasknud panna, teisest küljest on teada, et EKRE esindajad ikkagi väga jõuliselt sellisest suuremast puhastusest räägivad. Kas te võite kinnitada, et Maaeluministeeriumis ei hakata sellist puhastust ette võtma ja toiduohutuse kantslerit ametist vabastama?

12:49 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile hea küsimuse eest! Kõigepealt veel kord: mina saan vastata vastavalt sellele, kuidas mina tunnetan selle probleemi lahendamist. Ma ei hakka siin vastama kellegi teise eest. Selge on, et mõlemad küsimused kerkisid üles ühel ajal: ministri küsimus ja kantsleri küsimus. Mõlemale tuli leida lahendus, see leiti.

Nüüd, teie teine küsimus on selle kohta, kas Maaeluministeeriumis plaanitakse mingeid uusi juhtimisotsuseid. Te küsite asekantslerite kohta. Jah, eelmisel maaeluministril oli ettepanek asekantslerite arvu vähendada. Kui eelmine maaeluminister enam ametis ei olnud, siis mina palusin selle ettepaneku päevakorraprojektist välja võtta. Seda ei olnud siis mõtet arutada. Ma olen uue ministriga rääkinud. Ta on öelnud, et ta ei tule esialgu mingisuguste juhtimisstruktuuri otsustega valitsusse, ta soovib kõigepealt ennast valdkonnas toimuvaga kurssi viia. Ta soovib ministeeriumis töörahu taastada. Ja see on oluline.

Kas ministril on õigus teha juhtimisstruktuuris muudatusi? Loomulikult on. Te küsite minu käest, kas maaeluministeeriumis mitte kunagi ei muutu juhtimisstruktuur. Noh, see oleks ju mõttetu lubadus, selliseid lubadusi ei saa siin anda. Igal ministril on ikkagi oma pädevus, oma õigus otsustada, mis ministeeriumis toimub, ka juhtimisstruktuuri osas. Ma arvan, et uus maaeluminister on valinud väga õige tee. Ta on öelnud, et töörahu tuleb taastada, ta soovib süveneda, ja seejärel ta teeb oma otsused. Nii peabki olema.

Nüüd, eks ma olen seda ka varem öelnud ja ütlen ka praegu teie küsimusele vastates, et kantslerite osas on viimase paarikümne aasta jooksul olnud erinev lähenemine. Kuskil 1990. aastate lõpus astus ametisse uus valitsus ja mitu kantslerit läks päevapealt. Noh, ka seadus oli toona teine. Kui ma ei eksi, siis toimus ju ka tohutu kantslerite politiseerimine, tegelikult pandigi poliitilised kantslerid ametisse. Ma arvan, et see küll hea kogemus ei olnud, seda tuleks kindlasti vältida.

12:51 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

12:51 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas! Te kangelaslikult väidate, et Maaeluministeeriumi juhtimisprobleemi lahendamiseks oli ainult üks lahendus: kõik minema lüüa. Aga nii kaob ju koos kantsleriga kogu juhtimise järjepidevus. Palun katsuge oma järgmises vastuses mitte kommenteerida küsimuse küsijat, vaid vastata, milles te nägite kantsleri probleemi. Kui minister pidi lahkuma, siis mida tegi kantsler valesti? Aga mu enda küsimus on selle kohta, et teie valitsuse minister ja sel hetkel ka peaminister ütles eelmise nädalal sellised sõnad: "Pole olemas kompromisse, ei saa alla anda. [---] Mind ei huvita, mida eksperdid või ametnikud ütlevad. No üldse ei huvita! [---] Nendega pole kompromisse, nad tahavad meid hävitada." Seda ütles Mart Helme, peaministri kohusetäitja. Kuidas te mõtestate neid lauseid? Millisena teie tajute ekspertide, ametnike ning poliitikute kohta ühiskonnas, nende koostööd? Ja ärge öelge, et nad kõik tuleb minema lüüa, et juhtimisprobleem lahendada. Öelge, kas te olete selle lause taga või nende lausete taga, mida on öelnud teie valitsuse minister ja teie kohusetäitja Mart Helme!

12:53 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Kõigepealt, küsimus oli see, mida siis kantsler valesti tegi. Koostöö ministriga ei toiminud. Ja koostöö on alati kahepoolne, see ei ole ühepoolne. Punkt 1. Punkt 2 on see, et kui mina palusin riigisekretäri kaudu – loomulikult see ei olnud mingi vabastamise ajend, aga see oli võib-olla üks kild selles loos –, et kantsler tuleks ja annaks selgitusi Vabariigi Valitsuse istungil, siis, kuigi ta ei olnud töölähetuses, ta ei tulnud sinna. Ta ei saanud sinna tulla. See oleks tegelikult olnud see koht, kus me tõesti oleksime kuulnud ka tema tunnetust. Ta arvas, et ta käitub teistmoodi. Aga peamiselt koostöö

mittelaabumine – rohkem polnudki midagi. Nii see on.
Nüüd, te lugesite ette eelmisest nädalast pärit tsitaadi. Eks te peaksite tsitaatide kohta alati küsima autorite käest, aga te küsisite, kas ma olen nende sõnade taga. Noh, ma kuulasin ka seda tsitaati. Nii palju mulle jäi meelde, et oli öeldud, et keegi tahab kedagi hävitada. Mul küll ei ole mingit tunnet, et Eesti ametkond tahab poliitikuid hävitada. Vastupidi, ma usaldan neid ja koostöö on hea.

12:54 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

5. 12:54 Valitsemise põhimõtted

12:54 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine küsimus, nr 5. Küsija on Riina Sikkut ja vastaja peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:54 Riina Sikkut
Aitäh, hea juhataja! Hea peaminister! Ütlesite ilusti, et võim tähendab vastutust. Ja seni ongi igal ministril olnud oma vastutusvaldkond – vastutusvaldkond, millega ta tegeleb, mille poliitilisi suundi seab ja mille eest ta kõneleb. Praeguse valitsuse puhul võib märgata muutust. Rahandusminister soovib töölt vabastada Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorit, rahandusminister tegeleb tuulikute ja Kaitseministeeriumi radaritega. Siseminister seab kaitsepoliitikat ajades uusi suundi ajakirjanduses ja sotsiaalministri sõna ei maksa, kui me räägime näiteks apteegituru korraldusest. Minu jaoks on arusaamatu, kuidas nüüd rahandusminister või haridusminister hakkab apteegiturgu korraldama. Sellega seoses küsingi: te olete koalitsiooni eestseisuses peaministrina heaks kiitnud eelnõu 118, mis eile Riigikogule üle anti ja mis puudutab apteegituru korraldust. Millisele ekspertiisile toetudes te olete kõrvale lükanud sotsiaalministri arusaama sellest, kuidas apteegiturgu võiks korraldada? Sotsiaalminister paneb esikohale patsientide huvid, ravimite kättesaadavuse nende jaoks.

12:56 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma loodan, et te ei pahanda, kui ma püüan vastata ka teie küsimustele, millele ma ei ole veel vastanud. Te tõite uue nüansina sisse, et rahandusminister tegeleb tuulikutega. Andke andeks, aga ma arvan, et kogu valitsus peab sellega tegelema. Kui me korraks mõtleme kliimaeesmärkidele ja mõtleme, millal me üldse Eestis viimati tuulikuid rajasime – ma ei tea, ma võin eksida, aga ma arvan, et see oli seitse või kümme aastat tagasi. Ma arvan, et terve valitsus peabki sellega tegelema, kindlasti ka rahandusminister. Ma pigem tervitan seda, et rahandusminister püüab tupikseisust praegu väljapääsu leida.
Seda on valitsus arutanud, ma ütleks, kolmel, neljal, viiel korral erinevates formaatides. Koalitsioon on selle teema väga tõsiselt käsile võtnud. Ühelt poolt me kogu aeg räägime, et põlevkivi väheneb, kui me toodame sellest elektrienergiat. Nii see on. Ühelt poolt tuleb arvestada meie jalajälge, teiselt poolt turusituatsiooni. CO_2 seisukohalt ei ole põlevkivi konkurentsivõimeline ja me peame leidma uusi ressursse, millest elektrienergiat toota. Me ütleme, et väljapääs peaks Eestis suure tõenäosusega olema tuuleenergia, mingil määral kindlasti ka päikeseenergia. Ma arvan, et laual tuleks hoida ka sedasama neljanda põlvkonna tuumaenergia võimalust. Aga tuuleenergia on praegu ikkagi kõige käegakatsutavam ja me näeme, et tegelikult on kaks peamist küsimust, mille taha see on toppama või seisma jäänud. Ühed on julgeolekulised aspektid, mida on minu meelest väga õige silmas pidada. Tuleb leida mingeid lahendusi, kuidas sellest välja tulla. Teine takistus on see põhimõte, et jah, ma olen sellega nõus, aga mitte minu tagahoovi. See lähenemine tegelikult lööb väga tugevalt Eesti ühiskonnas välja. Isegi seesama Hiiumaa tuulepark, mis peaks tulema 12 kilomeetri kaugusele merre – ka sellele oli suur vastuseis.
Nüüd, te ütlete, et sotsiaalministri sõna ei maksa. Noh, ma ei tea, kas teie ettepanek on, et tuleb siis ta ametist lahti lasta. Ei, ma seda küll ei poolda. Ma arvan, et Tanel Kiik teeb head tööd. Ja ta on ju öelnud ka – te viitaste ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõule 118 –, et ta esitab selle muutmiseks oma ettepanekud. Ja nii see peabki olema. On esimene lugemine, on teine lugemine, on kolmas lugemine, ja kindlasti sotsiaalminister Tanel Kiik oma ettepanekud siia esitab. See eelnõu on nüüd avatud, on siin

Riigikogus menetluses. Ma arvan, et nüüd on aeg ja võimalus muutmisettepanekute abil saavutada parim tulemus.

12:59 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Riina Sikkut, täpsustav küsimus.

12:59 Riina Sikkut
Mul on muidugi väga hea meel, et kogu valitsus kliimaeesmärkide täitmist nii tõsiselt võtab. Ja ma ei kahtle kuidagi sotsiaalministri kompetentsis. Minu küsimus oligi, miks Sotsiaalministeeriumi ja sotsiaalministri seisukohad on kõrvale jäetud, millisele ekspertiisile tuginedes. Aga teiseks küsiksin seda. Mind väga üllatas see eile üle antud apteegireformi eelnõu oma nahaalsusega. Täielik pööre võrreldes neli ja pool aastat tagasi otsustatuga. Ma saan aru: keskkond muutub, eelistused muutuvad, valitsused muutuvad, igasuguseid otsuseid võib ümber teha. Aga praegune eelnõu on selgelt hulgimüüjate ja ketiapteekide huvides. Ja soodustatakse apteekide arvu suurenemist. See ei ole meie ravimiturul ju tegelikult mure. Mure on see, et patsiendid peavad kinni maksma hulgimüüjate ülemääraseid kasumeid ja nende apteekide ülalpidamise kulusid. See eelnõu ei ole ju sotsiaalministri eelistus, see ei vasta patsientide huvidele. See vastab ärihuvidele. Minu küsimus on: millise summa eest saab nüüdsest osta sobiva seaduse?

13:00 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! No ma arvan, et vastus sellele trikiga küsimusele on see, et Eesti riigis ei ole mitte mingeid võimalusi osta seadust, osta seaduseelnõu või osta mingeid paragrahve. Mina loen selle Riigikogu kolme fraktsiooni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjast, et soov on apteekidega seonduvat reformi jätkata, vältides olukorda, kus 64% apteekidest suletaks ning tekiks probleem ravimite kättesaadavusega ja reaalne oht patsientide elule ja tervisele. Nii on seletuskirjas kirjas. Samuti on eesmärk maandada riske riigile ja omavalitsustele ning riivata vähem seniste apteegiomanike põhiõiguseid. See on seletuskirjas kirjas. Igal juhul ma arvan, et tekiks olukord, kus 1. aprillist 2020 suletaks väga suur arv apteeke.
Nüüd on väga huvitav, et öeldakse, et aga apteeke ongi palju. Kui meil on ülal postkontorite teema, siis me ütleme, et postkontoreid ei ole palju, neid sulgeda ei tohi, aga apteeke nagu tulekski sulgeda. Ma arvan, et see ei ole nii mitte ainult maapiirkondades, vaid ka linnalistes piirkondades, tiheasutusega aladel. Ma arvan, et on väga oluline, et tegelikult ikkagi ravimite kättesaadavus säiliks – punkt 1. Punkt 2 on see, et me peame – paljud arvavad seda – tagama ka vaba konkurentsi, mis on tähtis majanduskeskkonnas. Ja minu meelest on hea, et me siin saame startida selle menetlusega, mida on arutanud mitu Riigikogu koosseisu. Ega see ei ole ju esimene kord, kui seda arutatakse, erinevad koosseisud on seda arutanud. Ju siin ikkagi midagi parandada tuleb. Loodame heale menetlusele, paljudele ettepanekutele. Nagu ma ütlesin, sotsiaalminister on ka minule öelnud, et ta esitab Riigikogule oma ettepanekud. Sotsiaalkomisjon juhib seda menetlust, aga loomulikult otsuse teete teie, täiskogu.

13:02 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

13:02 Urmas Kruuse
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kui rääkida valitsemispõhimõtetest, siis te olete siin mitmel juhul välja öelnud, et üks, millest te lähtute, on koalitsioonileping. Eile käisid põllumehed siin Toompeal meelt avaldamas ja olid valitsuse peale pahased. Ennekõike olid nad pahased vaat mille pärast. Valitsus oli kindlasti lubanud üleminekutoetusi maksta täismahus ja see teadmine oli ka nüüdseks juba endisel maaeluministril Mart Järvikul, kes rääkis sellest nii komisjonis kui ka kogu sektoris terve suvi. Aga ühel hetkel, kui auväärt rahandusminister tuli siia pulti ja vastas küsimustele, pidi ta tõdema, et see üleminekutoetus kukkus kahe laua vahele maha. Juhtus niimoodi, et kukkus maha – võib-olla ministri kogenematusest või millest iganes. Tavaliselt siis, kui rahandus- ja maaeluminister on ühes erakonnas, võib oodata paremaid otsuseid. Aga nii juhtus.
Ent eile käis avalikkusest ajakirjanduse vahendusel läbi, et EKRE fraktsiooni liige Merry Aart ütles, et tegelik probleem oli hoopis Jüri Ratases ja Jüri Ratase eelmises valitsuses, kes tegelikult kulutas Eesti

riigieelarvet nii palju üle, et seda raha ei olnud võimalik leida. Minul tekkis küsimus, kummast põhimõttest me siis lähtuma peame. Või oli Mart Järvik ametis ainult selle jaoks, et see raske aeg üle elada, et uus minister saaks tulla puhtalt lehelt ja mitte vastutada selle eest, mida eelmine minister tegi? Teisiti on seda väga keeruline seletada, miks see toetus maha kukkus. Kui oleks öeldud ausalt, et ei ole raha, siis oleks see olnud väga selge ja aus vastus põllumeestele. Põllumehed rõhutasid seda eile ka ise. Mis siis ikkagi tegelikult juhtus?

13:04 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Suur tänu teile selle küsimuse eest! Võib-olla tulekski hakata pihta konkreetselt sellest, mis siis tegelikult juhtus. Selles asjas tuleb minna tagasi 2016. aasta lõppu. Ma ei mäleta, kas see oli kaks aastat või kauem – mulle tundub, et see võis olla isegi kolm aastat –, kui need üleminekutoetused ehk need *top-up*'id, mille pärast te muret tunnete, ja seda õigustatult, olid nulli peal. Nulli peal! Seda on põllumehed mitmeid kordi öelnud, et see oli nende jaoks ränk aeg. Ja siis juhtus see, et 2016. aasta lõpus tuli uus koalitsioon. Uus koalitsioon ütles toona, et me soovime üleminekutoetusi ehk *top-up* toetusi maksta välja nii palju, kui see on võimalik, ja hea oleks, kui me suudaksime seda teha täismahus. Aastad 2017, 2018 ja 2019 ongi näidanud, et need on makstud välja täismahus. Nii et see on koht, kust starditi.

Nüüd, te ütlete, et aastaks 2020 see kukkus kuhugi kahe tooli vahele. Ei, see ei kukkunud kuhugi kahe tooli vahele. Valitsus esitas Riigikogule ettepaneku maksta 2020. aastal *top-up* toetusi 5 miljonit. Tõsi, see ei ole maksimummäär, vaid on sellest 1/3. Selles eelarveprotsessi menetluses ongi tehtud muudatusettepanek lisada sinna veel 5 miljonit, et oleks kokku 10 miljonit, mis ka ei ole maksimummäär, aga on igal juhul samm väga õiges suunas. Eile, kui mul oli võimalik siin teie ees rääkida Euroopa Liidu poliitikast, ma tulin siia Riigikokku umbes poolt tundi varem kohale. Juba neid traktoreid pargiti. Ma kohtusin seal põllumeestega ja, vastupidi, nad olid pigem positiivsed. Nad olid tänulikud eriti selle viimase lisanduse eest, selle 5 miljoni eest. Nad soovisid jõudu tänasele valitsusele ja ka uuele maaeluministrile, et kui me peame läbirääkimisi MFF-i üle, põllumajandustoetuste üle, siis me saavutaksime Eesti põllumeeste suurema toetamise Euroopa Liidu järgmisest eelarvest. Selline oli minu meelest see emotsioon.

Nüüd, te ütlete, et EKRE liige ütles, et eelmine valitsus kulutas kõik raha ära, et see on probleem. Ma pean ausalt ütlema, et pärast 2016. aasta lõppu oli tõesti väga palju valdkondasid, kuhu oli raha vaja juurde panna: haridus, sh õpetajate palk, tervishoid, kohalikud omavalitsused, tulumaksureform. Need olid kõik suures osas lahendamata küsimused – ma ütleks, et 17 aasta jooksul –, sh seesama *top-up*'i küsimus. Te mäletate ise ka, et see otsus sai tehtud, ja ma usun, et teil on tegelikult hinges hea meel, et nüüd seda toetust makstakse, kuigi mitmed aastad tagasi ei makstud midagi.

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

6. 13:07 Radaritest ja tuuleparkidest

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Ja jõuame küsimuse nr 6 juurde, mille esitab Madis Milling. Vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

13:07 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud peaminister! Eelmisel nädalal saime meedia vahendusel teada, et teie valitsuse rahandusminister on tuuleparkide arendajate ja Kaitseministeeriumi vastasseisus poole valinud. Arendajatega mitmeid kordi kohtunud Martin Helme on ka öelnud, et Kaitseministeeriumi ametnikud kiusavad ettevõtjaid. Eelnimetatud kohtumised tekitasid hämmeldust ka teie valitsuse majandus- ja taristuministris Taavi Aasas, kes sõnas, et sellised kohtumised on kummalised, kuna tuuleparkidega probleemidega tegelev Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet allub temale. Taavi Aasa sõnad: "Mis iganes ettepanekuid teeb teine minister või tema nõunik, paneb mind õlgu kehitama." Teie valitsuse kaitseminister Jüri Luik aga ütles, et Sõnajalad võiks hakata seadust täitma ja Rahandusministeeriumil pole pädevust võtta seisukohti tuulikute ohu suhtes Eesti riigikaitsele.

Minu küsimus: härra peaminister, kas teie valitsusel puudub ühtne seisukoht selles olulises küsimuses, mis puudutab nii Eesti julgeolekut kui ka NATO eelhoiatussüsteemi?

13:08 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile selle küsimuse eest! Hakkame pihta kõigepealt NATO-st. NATO küsimuses on selle valitsuse seisukoht ühtne. Ma ei näe siin küll mingeid erinevaid arenguid NATO tuleviku osas. Seda sain ma kinnitada ka eelmisel nädalal, kui me osalesime koos välis- ja kaitseministriga Londonis toimunud NATO tippkohtumisel, mis oli pühendatud organisatsiooni 70. aastapäevale. Ma arvan, et see oli väga hea tippkohtumine. Me näeme, et tegelikult need sõnumid, mis peale tippkohtumist alliansi eri liikmed välja saatsid, rõhutavad just NATO ühtsust, rõhutavad seda, et NATO toimib, et NATO panustab rohkem. Viimastel aastatel on tulnud juurde suurusjärgus 130 miljardit dollarit, 2024. aasta lõpuks on lubatud veel panustada 400 miljardit dollarit. Need arvud näitavad, et NATO toimib, on elujõuline, et heidutus toimib.
Nüüd, te ütlete, et rahandusminister on poole valinud. Ma ei tea, mina olen ka väga paljudel nõupidamistel osalenud koos rahandusministri ja teiste valitsusliikmetega. Minu jaoks tähendab see poole valik seisukohta, et sellest tupikseisust tuleb välja tulla. Ja tulebki välja tulla! Ma ei tea, kui ei tohi kohtuda ühe või teise osapoolega ... Mina seda küll patuks ei pea, kui kohtutakse ettevõtjatega, kohtutakse Kaitseministeeriumiga, kohtutakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga. Need on ju kõik asjassepuutuvad osapooled ja lahendus tuleb neil leida. Ja lahendus on tegelikult igal juhul vaja kiiresti leida. Valitsus on teinud otsuse, et me oleme nõus suurusjärgus 40 miljonit eurot investeerima, et anda võimalusi suurematel aladel maismaal tuuleparkide loomiseks, ja need tuulikud võiksid olla kõrgemad. Ma ütleksin vastupidi: kui me ei tegeleks sellega, siis oleks väga õige teha konstruktiivset kriitikat valitsuse pihta, et miks me ei tegele nii olulise probleemiga. Täna sellega minu meelest tegeletakse.
Nüüd, ma saan aru, et teie küsimuse alatoon on, kas rahandusminister on kuidagi sekkunud teise ministri haldusalasse. Ma pean silmas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti valdkonda. Kui see suur uudis Postimehes ilmus, siis mina helistasin samal või järgmisel päeval selle ameti juhile ja küsisin, kas on kuidagi sekkutud. Ta ütles, et ei ole. See oli tema vastus: ei ole sekkutud. On olnud erinevad nägemused selle menetluse tulemusest, aga sekkutud kuidagi ei ole. Ma arvan, et see ütlebki kõik ära.

13:11 Esimees Henn Põlluaas

Madis Milling, täpsustav küsimus palun!

13:11 Madis Milling

Suur tänu! Ma tänan teid, härra peaminister, et te rääkisite Eesti poliitilistest vaadetest NATO ühtsusele, aga ma ei küsinud seda. Kasutades lühendit NATO, ma viitasin sellele, et Eesti eelhoiatuse radarisüsteem on üks osa NATO eelhoiatussüsteemist. Aga minu teine küsimus on: milline on teie seisukoht, kas Kaitseministeeriumi ametnikud kiusavad tuuleparkide arendajaid ja kas tuuleparkide arendajad on seadust rikkunud?

13:12 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Kõigepealt, see eelhoiatussüsteem toimib. Ma olen seda kaitseministri käest küsinud. See oli punkt 1. Punkt 2 on see, et see on natukene nagu lasteaed: kas keegi kiusab kedagi ja kas keegi on seadust rikkunud. Selle erasektori osas minu teada tänasel hetkel käib menetlus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametis. Neile tuleb anda töörahu. Ma olen sellega täiesti päri, nad peavad oma otsuseid tegema – nii ongi. Selge on, et see teema on ülal olnud aastaid, see ulatub Reformierakonna valitsemisajani välja. See on ülal olnud aastaid ja on selge, et edasimineku lahendust on vaja. Hoida seda edasi tupikseisus – mina küll seda õigeks ei pea. Ja seesama 40 miljonit – ma ei tea, kas te seda tahtsite kuulda või mitte, aga see ongi ju üks samm, et tegelikult sellest tupikust välja saada.

13:13 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

13:13 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas, te olete suurepärane õppematerjal minu töövarjudele seal rõdul. Nad õpivad õpetajaks ja saavad kindlasti meid jälgida ja mõelda, kuidas aru saada, kas õpilane ikka mõistab teemat ja mõistab küsimust. Te nagu ei teaks, härra Ratas, et teie rahandusminister korraldas oma nõuniku osalusel pressikonverentsi tuuleenergia tootjatega, asudes selgelt nende poolele, et ta survestas tehnilist järelevalvet. Seda räägivad pealtnägijad, ükskõik, mida see inimene avalikult ka ei öelnud. See ei ole tema haldusala. Aga juba esimese küsimuse puhul, kui seda teemat puudutati, te hakkasite kinni sellest, et Martin Helme peabki tegelema tuuleenergiaga, kogu valitsus peab, sest meil on kliimaeesmärgid. Kas te päriselt ka enda meelest nüüd ausalt vastasite? Martin Helme on alati näidanud üles põlastust kliimaeesmärkide suhtes, ta ütles seda veel eelmine nädal ka avalikult. Kui te niimoodi vastasite, kas te tegelikult ka mõtlesite seda, et Martin Helme heast südamest ja kliima kaitseks asus tuuleenergia ärimeeste poolele? Seda konkreetses asjas, kus konkreetne ärimees oli seadust rikkunud.

13:15 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma ei tea, kui te oma küsimuses seate kahtluse alla Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juhataja vastuse, siis tekib küsimus, kas teie ei usalda ametkonda. Kogu aeg on Reformierakonna väide ju, vastupidi, olnud, et praegune valitsus või EKRE ei usalda ametkondi. Mis ma oleks siis pidanud nüüd tegema? Selline väide oli õhus, ainuke võimalus oli seda kompetentse inimese käest kontrollida. Ma seda tegin ja sain vastuse. Punkt 1.

Punkt 2 on selles, kes on rohkem või vähem kliimausku või kes pole üldse kliimausku. Üks on realiteet, et me oleme öelnud: jah, me oleme nõus 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga, aga see peab tähendama ka seda, et Euroopa Liit vaatab nende piirkondade peale, kus kasutatakse palju kivisütt või põlevkivi. Ta peab panustama nendesse piirkondadesse rohkem just selleks transformatsiooniks vajalikke investeeringuid. Need nn õiglase fondi investeeringud või mingid muud investeeringud on igal juhul tähtsad. See oli punkt 1.

Nüüd edasi, kui rääkida sellest, kes mida usub kliimavaldkonnas, siis üks on ju selge: me näeme, et põlevkivi osakaal meie elektrienergiatootmises väheneb. Ma ütlesin seda ka, vastates Riina Sikkutile: see väheneb nii keskkonda jäetava jalajälje tõttu, aga see väheneb ka turusituatsiooni ehk CO_2 hinna tõttu.

Kui me räägime energiajulgeolekust, mis on meie jaoks ka oluline, siis on küsimus selles, kas meie energiajulgeoleku tagab tulevikus ainult põlevkivi või me suudame leida ka mingeid alternatiivseid sisendeid. Loomulikult üks suur alternatiivne sisend on Eestis tuuleenergia. Praegu me räägime sellest konkreetselt kui maismaa tuulikutest, aga tegelikult me peaksime hakkama rohkem rääkima ka meretuuleparkide arendamisest. Viimasel kohtumisel teiste Balti peaministritega ma ütlesin, et me võiks minna edasi näiteks Eesti-Läti koostööprojektidega, mis võiks ühel hetkel Liivi lahes käivitada. Nii et eks tuuleenergiat puudutavaid vaatevinkleid ole erinevaid, aga kokkuvõttes on, ma arvan, õige see, et me seda portfelli tõesti laiendame.

13:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

7. 13:17 Ida-Virumaa arengusuunad

13:17 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus, nr 7: esitab Katri Raik ja vastab rahandusminister Martin Helme. Palun!

13:18 Katri Raik

Aitäh, hea esimees! Härra minister! Ma vahelduseks lähen tuuleenergia juurest põlevkivi juurde. Minu küsimus puudutab konkreetsemalt õlirafineerimistehase rajamist. Paljud suurettevõtted on seda ideed toetanud, teie esindate Eesti Energia üldkoosolekut. Kas otsus õlirafineerimistehas rajada on vastu võetud? Ja kui see on vastu võetud, siis millises ajaraamis see tehas peaks valmima?

13:18 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Jaa, see on väga oluline asi. Otsust rajada õli eelrafineerimise tehas, nagu on selle täpne nimetus, langetatud veel ei ole, aga me soovime selle asja ära otsustada järgmise aasta alguses kindlasti. See on seotud mitmete erinevate eelotsustega. Tänaseks päevaks on meil langetatud otsus – ja Eesti Energia tegeleb sellega – ehitada veel üks põlevkivist õli tegemise tehas, mis on eelkõige eksporditurule suunatud ja mille puhul CO_2 hind mängib oluliselt väiksemat rolli kui põlevkivist elektri tootmisel. Lisaks Eesti Energiale toodab ju Eestis põlevkiviõli ka VKG ja on ka kolmas väiksem firma Kiviõlis – Kiviter on ta täpne nimi, kui ma õigesti mäletan. Kõik nad on huvitatud sellest, et põlevkivist toodetud õli oleks puhtam, siis on selle ekspordihind parem ja turg laiem.
Tuleb arvestada seda, et naftatoodete ja naftaga sarnaste toodete turg tegelikult kasvab jätkuvalt. Ennustatakse, et see kasvab aastani 2040. Kui me jätame põhimõtteliselt kõrvale Euroopa ja võib-olla mõned Põhja-Ameerika riigid, siis suurem osa maailmast ja väga suur osa arenevate majandustega riikidest ei ole liitunud kliimaeesmärkidega, mis Euroopa endale on seadnud. Ja nii me peame fossiilkütuse ekspordi turgu ikkagi jätkuvalt kasvavaks. See on midagi, mida meil tasub teha, mis on majanduslikult kalkuleeritud kasumlik olema veel vähemalt järgmised 20 aastat. See on selline, ütleme, suure pildi taust. Aga selle tehase investeering loomulikult on suur ja me soovime selle rajada ikkagi koostöös kogu sektori õlitootjatega. Siin on mitmeid nüansse, mis tuleb eelnevalt kokku leppida, läbi arvutada. Muu hulgas on üleval võimalikud riigiabi küsimused, näiteks CO_2 kvoodi andmisel sellele võimalikule tehasele, samuti finantseerimisteemad.

13:21 Esimees Henn Põlluaas
Katri Raik, täpsustav küsimus, palun!

13:21 Katri Raik
Aitäh! Ma küsisin tegelikult veel ka seda – mul oligi keeruline küsimus –, milline on see n-ö ajaraam. Oletame, et otsus langetatakse. Kunas siis võiks see tehas kerkima hakata? Ja siia juurde küsiksin seda. Te rõhutasite ka, et siin on ette näha – uuringud näitavad seda –, et tehase rajamine võiks olla kasumlik. Kas riik peaks siis ka selle tehase rajamisse panustama või jääks kõik ettevõtete kanda? Kui me rõhutame, et see on kasumlik, ja samas räägime kliimaneutraalsusest, siis kas see on õige koht, kuhu paigutada riigi raha?

13:21 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Riik osaleb seal praeguste plaanide järgi eelkõige sajaprotsendiliselt riigile kuuluva ettevõtte Eesti Energia kaudu. See oleks Eesti Energia äriprojekt, milles osalevad teised turuosalised oma kapitaliga. Ja loomulikult me ei räägi siin suures osas omakapitalist, me räägime kaastatud kapitalist, on see siis laenu näol või kuidagi teistmoodi. Nii et selles mõttes meil praegu ei ole olnud arutelu all või vähemalt ei ole seda tõsise valikuna kaalutud, et riik osaleks seal lisakapitaliga. See ei ole praegu küll kuidagi ära otsustatud. Me räägime eelkõige sellest, et see on üks võimalik Eesti Energia äriprojektidest, küllaltki suuremahuline äriprojekt: me räägime sadadest miljonitest, mille jaoks loomulikult Eesti Energia peab kaasama muud kapitali, on see siis teiste osanike kapital või laenud või teistsuguste skeemide abil kaasatud raha. Neid skeeme ei ole veel lõplikult lukku pandud või kokku lepitud. Aga nagu öeldud, me soovime nende otsustega jõuda kuhugi välja järgmise aasta esimeses pooles kindlasti.
Mis puutub küsimusse, kas me peaksime tegelema õlitootmisega ja õli eelrafineerimisega, siis minu veendunud vastus on: jah, peame. Minu veendunud arusaama järgi on põlevkivi Eesti rahva rikkus ja põlevkivi mitteväärindamine ei ole meie jaoks mingi valik. See ei tule minu arvates kõne allagi. Põlevkivi jätkuv kasutuselevõtt ja kasutuses hoidmine on asi, mis teeb meid kogu riigi ja rahvana rikkamaks. Regionaalses plaanis on üliloluline, et meil oleks töökohad, korraliku palgaga töökohad Virumaal, aga see on meile oluline ka eksporditulu na. Ja nagu ma juba eelmisele küsimusele vastates ütlesin: väga suur osa maailmast – põhimõtteliselt suur osa Aasiast, Aafrikast ja Ladina-Ameerikast – ei ole võtnud endale selliseid kliimaeesmärke, nagu on Euroopa võtnud, ja kasutab edasi fossiilkütust, ja seda kasvavas mahus. Öelda selles olukorras, et ärme kaevandame enam põlevkivi ja ärme ekspordime seda sinna, kus sellele on turgu, ei ole minu arvates ratsionaalne.

13:24 Esimees Henn Põlluaas

Aivar Sõerd, palun!

13:24 Aivar Sõerd
Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Ma küsin ka uue õlitehase ajaraami kohta. Te nagu ütlesite, et selle ehitamise otsus on juba langetatud. Täna on riigieelarve vastuvõtmine. Üks kummalisemaid artikleid riigieelarve seaduses on 125 miljoni euro eraldamine Eesti Energiale uue õlitehase ehituseks. Teatavasti te riigieelarve ettevalmistamisel lükkasite edasi päris palju investeeringuid: lennujaam Pärnus ja maanteed, kuna ei ole veel jõutud ehitusteni, hanked venivad, on kohtuvaidlused. Need lükati edasi sellel põhjusel. Aga Eesti Energia uus õlitehas jäi eelarvesse sisse. Ma olen küsinud selle kohta ja saanud vastuse, et igal juhul selle ehitamine algab. Ma küsingi ajaraami kohta: kui kaua võtab järgmisel aastal aega uue õlitehase projekti tegemine ja kas see ehitus algab esimesel poolaastal või teisel poolaastal järgmisel aastal?

13:25 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Kõigepealt riigieelarve loogikast. Kahtlemata mul tegelikult ei ole vaja, Aivar, sulle seletada struktuurse tasakaalu ja finantseerimistehingute erinevusi. Kapitalimahutus riigile kuuluvas äriettevõttes on finantseerimistehing, mis ei lähe struktuurse tasakaalu arvestusse. Terve rida riigipoolseid investeeringuid, mis tehakse eelarvest otse, lähevad struktuurse tasakaalu arvestusse, ja see on põhjus, miks me ühes kohas peame kulutusi kokku hoidma ja teises kohas saame kulutusi teha. Tingimused on meil loomulikult ka seal ees. See investeering peabki olema päriselt investeering: see peab turutingimustel toimima ja hakkama raha tagasi tooma.
Ja see on nüüd kriitiline. Kui me paigutame raha Eesti Energia aktsiakapitali, et Eesti Energia saaks teha suuri investeeringuid tootmise laiendamisse, ja see tootmine toob meile eksporditulu, siis see on midagi, mis meile hakkab põhimõtteliselt raha lähiaastate perspektiivis tagasi tooma. See hakkab reaalselt raha tagasi tooma Eesti Energia dividendide näol. Lisaks loomulikult maksutulud, keskkonnatasud – kõik see on väga-väga suur pott.
Kui me räägime näiteks mõne regionaalse lennujaama ehitamisest, siis me loomulikult nimetame seda investeeringuks. Lihtsalt ilus on nimetada seda investeeringuks, aga see ei vasta ju klassikalise investeeringu tähendusele, et paned raha sisse ja see toob sellesama raha tagasi, pluss hakkab veel tulu teenima. See tegelikult ju ikkagi jääb kuluks. Pärast on veel vaja neid regionaalseid infrastruktuuriobjekte üleval pidada ja see tulu, millest me räägime, on sotsiaal-majanduslik. Ehk siis me hoiame elu ja ettevõtluse käimas ka kaugemates piirkondades, väljaspool Tallinna. See on põhjus, miks me ühes kohas paneme raha juurde ja teises kohas võib-olla hoiame kulusid tagasi.
Küsimuse teine pool oli, millal hakkab ehitus. Kui ma õigesti mäletan – sellest presentatsioonist on natukene aega möödas –, siis projekteerimis-planeerimisrahad, ja need ei ole vähesed miljonid, lähevad kindlasti järgmisel aastal juba kulutamisse. Ehitus peaks minu mäletamist mööda algama 2021. aastal ja 2022.-2023. aastal peaks tootmine algama.

13:28 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

8. 13:28 Valitsusvastutus

13:28 Esimees Henn Põlluaas
Küsimus nr 8. Küsib Vilja Toomast ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

13:28 Vilja Toomast
Aitäh, hea juhataja! Härra Jüri Ratas! Selle aasta kevadel olete öelnud, et lõppkokkuvõttes vastutab valitsuse ja ka teiste ministrite tegevuse eest peaminister. Õiged sõnad. Aga täna ma ei tea, kas pean teie sõnade või tegude järgi käima. Kindlasti olete kursis viimase aja poliitiliste arengutega Soomes. Minu hinnangul on Soome näidanud väga head eeskuju, kuidas tuleks lahendada sisepoliitilist kriisi valitsuse tasandil. Soome peaminister võttis vastutuse selle eest, et tema koalitsioonipartner ei suutnud uskuda versiooni, mille peaminister käis välja, seletades Soomes puhkenud postitöötajate streiki ja

tema osalust selles. Peaminister võttis poliitilise vastutuse ja tõttas tagasiastumispalvega presidendi juurde.
Kui me tuleme tagasi Eesti ja teie valitsuse juurde, siis üks skandaal ajab valitsuses teist taga ja tegelikult on õigusriigi põhimõtteid kahtluse alla seatud. Meil on olukord, kus valitsuse minister sõimab parlamendiliikmeid, nimetades neid ajusurmas olevaks, ja ähvardab meid kaitsepolitsei uurimisega. Lisaks on viimase seitsme kuu jooksul olnud terve rida juhtumeid, mis on sundinud mind küsima, miks peaminister Ratas ei reageeri. Alustame algusest. Koalitsioonipartner Mart Helme valetas teie kohta Marti Kuusiku skandaalis; te lubasite minister Kert Kingol parlamendile julmalt valetada; minister Järviku tegemistest olite teadlik peaaegu kolm kuud, aga ei reageerinud otsustavalt. Te vaid ütlete, et see on vastuvõetamatu ja nii ei tohi – see on kõik, ei midagi resoluutsemat. Miks teie arvates on praegusel valitsusel eriti raske tunnetada, et demokraatlikus riigis, parlamentaarses riigis on kohane ka poliitilise vastutuse võtmise kohustus ministrite ja eriti teie kui valitsusjuhi poolt?

13:30 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile selle küsimuse eest! Suurepärane! (Ohkab.) No püüame siis kuskilt pihta hakata. Te tõite siia sisse Soome Vabariigi. Ei, kindlasti ma ei ole seal toimuvaga detailideni kursis. Ju te olete selle endale hästi selgeks teinud. Nii palju kui mina asjast aru saan, on Soomes viie erakonnaga koalitsioon. Üks – vähemalt üks, ma ei ole nii hästi kursis – koalitsioonipartner on öelnud, et nad näevad probleeme, kui tuleks nüüd juba lahkunud peaministri käe all edasi koalitsioonis olla. Samas nad ütlesid, et nad soovivad koalitsiooni jätkamist, koalitsioonilepingu püsimist. Ja eelmine peaminister Antti Rinne, kellega minul oli hea koostöö – Soome on ju olnud eesistuja ja on seda ka praegu veel –, kandis seda vastutust nii hästi, kui oli võimalik selles keerulises situatsioonis. Ma pean eeskätt silmas just ettepanekute tegemist järgmise MFF-i osas. Väga paljudel riikidel on ju olnud erinevad seisukohad, positsioonid. Ei saa salata, et ka Eesti ei toeta Soome viimast ettepanekut.
Aga jah, ta siis oma avaldusega Soome presidendi juurde läks. Loomulikult Soome on meie väga lähedane naaber, meie tõsine liitlane igas mõttes. Nii et soovime Soomele kõike paremat ja uuele peaministrile kõike paremat. Mul on täna temaga telefonikõne planeeritud ja ma kindlasti, kui lubate, edastan ka meie parlamendi poolt talle parimad soovid.
Nüüd, te nimetasite siin tuhat surmapattu, mis kõik on tehtud ja mille peale peaminister ei ole reageerinud, ei ole hüpanud ega karanud jne. No ma ei oska öelda. Üks minister ju võttis ise vastutuse, ütles, et ta selles situatsioonis astub tagasi. Jutt on Kert Kingost. Veel te pahandate minuga, et kolm kuud ma teadsin Mart Järviku tegemisi, aga midagi ei juhtunud. No seda ei saa ju öelda. Juhtus küll, väga palju juhtus. Ma võtsin enda arvates niisuguse proaktiivse hoiaku. Jah, suuri pealkirjasid kohe tõesti ei olnud, aga neid küsimusi nii ei lahendatagi. Tänaseks see küsimus on, ma arvan, lahenduse saanud ja me läheme edasi. Uus minister on ametis. Eile õhtul ma rääkisin temaga. Ta ütles, et esimene päev oli väga töine ja väga asine. Nii et kui teie ütlete, et koalitsioon sammub skandaalist skandaali, siis mina väidan, et koalitsiooni tervis on korras, koalitsioon on väga töine ja väga motiveeritud.

13:33 Esimees Henn Põlluaas
Vilja Toomast, täpsustav küsimus, palun!

13:33 Vilja Toomast
Aitäh! Ma küsin siis veel edasi. Hüpata ja karata – loomulikult ma ei soovi, et te seda peaksite tegema. Aga ma alustan ka oma jätkuküsimust Soome näitega. 2003. aastal astus tagasi Keskusta ridadesse kuuluv peaminister Anneli Jäätteenmäki, kuna parlament ei jäänud uskuma tema selgitusi salastatud dokumentide lekitamise kohta. Ta astus tagasi, kuna usaldus oli kadunud. Paar aastat hiljem mõistis Soome kohus Anneli Jäätteenmäki selles küsimuses aga õigeks. Arvamust selle kohta küsiti tookord ka Keskerakonna aseesimehelt Peeter Kreizbergilt. Kreizberg arvas, et Eestis pole tõenäoline, et mõni poliitik võiks ise lahkumisavalduse anda. Ta põhjendas oma arvamust muu seas sellega, et Eestis tunnevad kõik võimukandjad üksteist. Õnneks on Eestil vahepealsetel aastatel paremini läinud. Me mäletame, et nii mõnigi minister – kas siis enda või oma alluvate pattude pärast – on tagasi astunud. Ja süüdistused neile pole kindlasti alati olnud nii tõsised, kui on olnud praeguse valitsuse liikmetele. Tagasi on astunud ka mitmed valitsused usalduse kaotamise pärast.
Nüüd tundub mulle, et me hakkame ajas tagasi minema kusagile 2000. aastate algusesse. Kas teil, härra Jüri Ratas, pole korrakski tulnud mõttesse poliitilist vastutust võtta ja kõigi nende skandaalide ning

piinlike seikade pärast tagasi astuda? Minister otsib koos riigi teise mehega oma kabinetist lutikaid ja nad räägivad sellest lõbusalt ajakirjanduses. Piinlik!

13:34 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma ütlen teile, et Keskerakonna juhtimist 2003. aastal ja ka koostööd Keskustaga teate teie minust kindlasti paremini. Nii et ma olen nõus kuulama küll, kuidas 2003. aastal Keskerakonna juhtimine käis. Te teate, proua Vilja Toomast, seda kindlasti minust paremini.
Nüüd, teie küsimus minu kohta. Ma tahan öelda, et ma kannan iga päev seda vastutust, mis on peaministri vastutus. Iga päev, iga tund ja iga sekund – nii see on. Te küsite, kas mul on plaan tagasi astuda. Vastupidi, praegusel koalitsioonil on plaan ainult edasi astuda. Korralised valimised tulevad kolme ja poole aasta pärast. Koalitsioonilepe, tegevuskava, eesmärgid on seatud neljaks aastaks ja seda lepet me täidame.
Ma ei tea, koalitsioonid lagunevad reeglina – reeglina! – seestpoolt. See, mida teie soovite, on ju arusaadav. Teie soovite, et koalitsioon kukuks ja Reformierakond pääseks opositsioonist koalitsiooni. Ega see ei ole mingi halb soov. See on arusaadav soov ja te peategi iga päev selgeks tegema, et valitsev koalitsioon on halb ja paha ega suuda tegutseda. Peaminister aga peaks tagasi astuma. See on poliitiline debatt ja sellist poliitilist debatti ongi vaja. Mina arvan, et kui siin saalis on viis erakonda ja kui kõik need erakonnad suudavad ühel hetkel olla opositsioonis või koalitsioonis, siis on Eesti poliitiline kultuur väga heal järjel. Mul on au olnud olla teiega koos Keskerakonnas. Te teate, et me olime väga pikalt opositsioonis – kümme aastat. Mina arvan, et teie lähenemine ei ole õige, ja seetõttu ma usun, et Eesti poliitiline kultuur on igal juhul muutunud paremaks. Ei ole Riigikogus sedasi, et selle või teise erakonnaga me mingil juhul koostööd ei tee. Ma ütlen ausalt, et see oli päris raske aeg kogu Keskerakonnale. Mõned jäid erakonda, mõned valisid kergema tee ja läksid.

13:36 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

13:36 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Kuna te olete täna nii palju vastanud erinevatele küsimustele, siis on võimalik igast vastusest natukene seoseid välja lugeda. See minu eelmine küsimus – ega te vist päris siiralt sellele ei vastanud. Te üritasite jätta muljet, et 17 aastat enne teie peaministriks saamist valitsused põllumeestele üleminekutoetusi ei maksnud. Aga tegelikult see nii ju ei olnud. Te peaksite endise Riigikogu liikmena ja nüüd valitsuse liikmena seda teadma.
Aga mind pani muret tundma ka see, et te viitasite, et käisite ka ise põllumeestega eile rääkimas ja saite sealt kiitvaid hinnanguid. Aga te ilmselt ei märganud, et talupidajate keskliit selle aktsiooniga ei ühinenud, ja sellel on mitmeid põhjuseid. Üks põhjus on see, et noored põllumehed ja ettevõtjad, kes on alustanud peale 2010. aastat, sellest üleminekutoetusest abi ei saa. Ja nad arvad, et see on nende suhtes tegelikult ebaõiglane. Selles mõttes oli valik selge, et vaid suurettevõtjad ja vanad ettevõtted saavad sellest osa, ja selle tõttu mõni eelmine valitsus maksis kriisiabi, mis jõudis kõikideni.
Aga eriti kurvaks tegi mind tegelikult selline asi. Kui valitsus ja valitsuse esindajad vastutavad, siis nad võiksid olla, kuidas ma ütlen, siirad ja ausad. Aga mida arvata, kui rahandusminister ütleb Postimehele ja põllumeestele umbes nii, et kui nad sellega rahul ei ole, siis ma tahaks näha neid valitsuse liikmeid, kes järgmine kord põllumeeste eest seal laua taga seisavad? Ma tahaksin, et te kommenteeriksite rahandusminister Martin Helme väljaöeldut. Minu arvates see oli selgelt solvang, mitte viide sellele, et meil on põhimõtted, et meil on vastutus, meil on printsiibid, mille järgi me käitume. Ei, kui te minu eraldatud rahaga nõus ei ole, siis järgmine kord ärge lootkegi seda toetust! Kas see tõepoolest käib teie valitsuses niimoodi?

13:38 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile selle väga mureliku küsimuse eest! Te kõigepealt seadsite kahtluse alla, kas ma vastasin teile siiralt. Muidugi vastasin! Veel te väitsite oma küsimuses, et ma olevat öelnud, et 17 aastat ei makstud välja seda *top-up*'i. Ma mäletan täpselt, mis ma ütlesin. Ma ütlesin, et aastal 2016 tuli uus koalitsioon ja enne seda ei makstud kaks aastat, ja siis ma tegin veel täienduse, et võib-olla oli see kolm aastat, kui ei makstud *top-up*'i. Kaks ja kolm on väga erinevad numbrid seitsmeteistkümnest. Seda ma ei ole kordagi väitnud tänase infotunni jooksul. Ju ka teil tuli siin mitte meelega, vaid kogemata viga sisse.

Jah, ma tean, et talupidajate keskliit ei osalenud sellel aktsioonil. Nii oli. Nüüd, kas rahandusministri vastused on täna olnud siirad ja ausad? Muidugi on need olnud siirad ja ausad, minu vastused on ka olnud siirad ja ausad. Põllumeeste toetusest veel nii palju, et teie sõnul on rahandusminister öelnud, et kui te sellega rahul ei ole, siis järgmine kord ei saa midagi. Mina tahan öelda, et minu tunnetus oli, et kõik 15 valitsuse liiget soovisid teha kõik selleks, et me suudame maksta *top-up* toetusi 2020. aastal nii palju, kui on vähegi võimalik. Ja mure Eesti põllumehe pärast, maaelu pärast – ma küll ei loe millestki välja, et seda ei ole või see on võlts. Vastupidi!
Me teeme praegu ka riigi eelarvestrateegiat ja tõsi on see, et 2020. aasta kevadel 2021. aastaks seda *top-up*'i maksmise võimalust järgmise MFF-i puhul ette nähtud ei ole. Aga need läbirääkimised ju Brüsselis käivad ja meie esimene soov peaks ikkagi olema see, et me suudame nii palju kui võimalik põllumajandustoetusi võrdsustada, neid välja kaubelda. Aga kindlasti tuleks tähelepanu juhtida sellelegi, et ka järgmisel eelarveperioodil või perspektiivis oleks ikkagi võimalik neid *top-up* toetusi maksta. Seda ma kindlasti toetan.

13:41 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

9. 13:41 Haritus

13:41 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine on küsimus nr 9, mille esitab Maris Lauri. Vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

13:41 Maris Lauri
Aitäh! Härra Jüri Ratas! Haritus on teatavasti midagi enamat kui haridus. Viimasega on meil PISA testide järgi hästi, kuid hästi ei ole meil koolikiusuga, mida ka seesama test osutas. Koolikiusu põhjused ei ole teatavasti ka mitte üksnes ainult koolis, vaid ka kodus ja eelkõige ühiskonnas. Kolm nädalat tagasi oli siinsamas Riigikogus selline olukord, kus rõdul oli suur hulk koolilapsi, kes olid tulnud Riigikokku ekskursioonile, ja siis inimene, kes tol päeval täitis siin saalis peaministri rolli, kuulutas, et Riigikogu liikmed on hullud ja ajusurnud. Nädal tagasi karjuti Riigikogu liikmete peale ja kiideldi sellega, kuidas osatakse väga hästi kakelda. Seda tegi jälle inimene, kes täitis peaministri kohustusi. Milline on teie arvates sellise käitumise mõju koolilastele ja milline on teie hinnang sellisele käitumisele?

13:42 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile selle küsimuse eest! Ma arvan, et koolikiusamise ja üldse kiusamise probleem on väga tõsine. Ja mulle tundub, et koolikius on kahjuks natukene samasuguses situatsioonis kui perevägivald, lähisuhtevägivald. See ei tule avalikuks. Põhjused on kindlasti väga erinevad, miks see avalikuks ei tule – kas õpilased ei julge seda öelda, kas sellele ei pöörata piisavalt tähelepanu, kardetakse, et kui see tuleb välja, siis see jätkub ikkagi. Väga tõsine küsimus, väga tõsine teema. Ma arvan, et koolikiusamist on erinevatel aegadel väga erinevat olnud – vahel on see olnud rohkem füüsiline, vahel rohkem vaimne, sõnadega kiusamine. Ja mõlemad on hullud, mõlemad on ühtemoodi hullud. Me oleme sellest rääkinud päris palju ka haridus- ja teadusministriga, kes väga tõsiselt pingutab koostöös koolidega, koostöös omavalitsustega, et teha kõik selleks, et koolikiusu oleks nii vähe kui võimalik. Väga hea oleks, kui seda üldse ei oleks. Koolikeskkond peab olema turvaline, mõnus, hubane, sõbralik – see on hästi tähtis, hästi oluline.
Nüüd teie küsimuse teisest poolest. Te ütlete, et siin käivad paljud kooligrupid ja et on oluline, missuguseid sõnu siin öeldakse. Ma tunnistan, et ma arvan, et kui me räägime tänasest või ka eilsest koolist, siis ega see kaklus mingit head eeskuju koolilastele ei anna. Samas me ei saa öelda, et niisuguseid asju koolis ei ole. Oma kogemustestki tean, kooliajal ma olen küll näinud, kuidas koridorides on kaklused käinud. Kahtlemata see on halb. Mul on olnud ka päris palju võimalusi – te nimetasite, et koolieskursioonid satuvad siin majas ka rõdule – kohtuda Riigikogus sadade klassidega. Ja ma kinnitan, et päris sageli võetakse sellise aktiivse kodaniku roll ka õpilasena. Õpilased sekkuvad, kui näevad kas

sõnalist kiusamist või füüsilist kiusamist. On oluline, kas nad lähevad vahele ja ütlevad, et see pole tolereeritav, või vastupidi, ütlevad, et oled tubli, pane juurde. Mulle tundub, et tänapäeva noored pigem püüavad vahele minna, püüavad ütelda, et seda ei tohi teha, seda ei tohi tolereerida.

13:45 Esimees Henn Põlluaas
Maris Lauri, palun täpsustav küsimus!

13:45 Maris Lauri
Aitäh! Härra peaminister! Väga kena, et te teate, mis asi on koolikius ja kui tõsine see teema on. Aga minu küsimus oli ju tegelikult millegi muu kohta. Ma küsisin seda, milline on teie hinnang sellisele käitumisele, kui teie valitsuse liige, inimene, kes täidab peaministri ülesandeid, käitub Riigikogus nii, nagu ta on siin teinud. Ma lugesin need juhtumid teile ka ette. Riigikogu on teatavasti valijate, Eesti kodanike esindusorganisatsioon, ta on ka valitsusele tööandja. Ja sellises olukorras ütleb inimene, kes on ka paremini tasustatud kui Riigikogu lihtliige, Riigikogu liikmetele selliseid sõnu! Tegelikult ta ütleb seda ju rahvale, valijatele. Nii et ma veel kord küsin: palun öelge, milline on teie hinnang sellisele käitumisele? Ja ma tuletan teile ühte asja meelde. Haritust näitab ka see, kuidas küsimusele vastatakse. Võib-olla on see pisut vanamoodne lähenemine, aga küsimusele tuleb vastata lähtudes sellest, mida sisuliselt soovitakse vastuseks saada. Nii et palun teilt vastust, milline on teie hinnang sellele, et inimene, kes täidab peaministri kohustusi, mõnitab Riigikogu liikmeid, solvab, karjub ja kelgib sellega, kuidas tema on kakelnud, ja teeb seda külaliste ees, kelle hulgas on ka lapsed.

13:47 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma olen sellega igal juhul päri, et on hea, kui me suudame debatti pidada nii, et on konkreetsed küsimused ja on ka konkreetsed vastused. See on väga õige: nagu te ütlete, tuleb vastata sellele, mida küsitakse. Tihtilugu on mul ka mõnikord selline tunne, et probleem ei ole mitte selles, et ei vastata küsimusele, vaid selles, et ei vastata nii, nagu küsija soovib. Muidugi see ei meeldi küsijale. Olgem ausad, see on väga sageli poliitikas probleem.
Aga kui te küsisite, kas ma taunin kaklust, siis ma ütlesin, et jah, ma taunin. Kas poliitikud, kas, ma ei tea, valitsuse liikmed või ka Riigikogu liikmed tohivad mõnitavalt või solvavalt suhelda? Vastus on, et ei tohi. See ei ole hea eeskuju.

13:48 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Liina Kersna, palun!

13:48 Liina Kersna
Suur tänu teile! Tõesti, tol päeval olid rõdul ka minu külalised. Seal olid Kääpa kooli õpilased ja Antsla kooli õpilased. Ja mina kohtusin pärast Antsla kooli õpilastega ja esimest korda viie aasta jooksul ma pidin õpilastele ütlema: "Palun vabandust! Vaat see, mida te praegu Riigikogus nägite, on lubamatu. Nii ei tohi inimestega käituda."
Mul on teist kohe täitsa kahju. Me räägime koolikiusamisest, aga te olete tegelikult justkui pidevalt selle inimese rollis, kes peab sekkuma, kes peab korrale kutsuma. Ja seda rolli te tõesti olete suurepäraselt täitnud. Aga ka koolikiusu ja lähisuhtevägivalla puhul peaks olema nii, et kui mitu korda on sekkutud, aga käitumine ikkagi ei muutu, siis peab võtma vastu järgmised otsused. Peab kuidagi teistmoodi reageerima sellele vägivallale, sellele mõnitamisele. Siis oleks reageerimine tulemuslikum. Mida teie arvate: mis peaks olema järgmine samm, kui lihtsalt sekkumisest ja hukkamõistust ja ütlemisest, et nendel asjadel ei ole Eestis kohta, ei piisa? Mis on see järgmine samm?

13:49 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Kindlasti minu tervitused nii Kääpa kui Antsla kooli õpilastele. Ma arvan, et see on kiiduväärt, et te neid siia Riigikogusse kutsusite. Tehke seda kindlasti ka tulevikus! Teil on minust kahju? No ma tänan! Pole siin vaja kahju tunda, aga inimlik suhe on mul minu meelest küll olnud teiega nii selle Riigikogu koosseisu ajal kui ka eelmise ajal.
Nüüd need järgmised otsused, mille kohta te küsisite. Üks eelküsija, Vilja Toomast, küsis minu käest, millal ma tagasi astun. Teie küsimusel, ma saan aru, on natukene see alatoon, millal Mart Helme tagasi

astub või millal peaminister ütleb Mart Helmele, et mingu valitsusest minema. Ma tahan öelda, et ma küll tunnetan täna, et ükski valitsuse liige ei kiida koolikiusamist kuidagi heaks. Ma mäletan, meil isegi oli kabinetinõupidamine või valitsuse istung – see ei mängi praegu erilist rolli –, kus just Mart Helme oli see, kes hakkas väga tõsiselt rääkima vaimse tervise küsimusest meie ühiskonnas laiemalt. Me käisime mõni nädal tagasi Põhja-Eesti Regionaalhaiglas ja ka seal me arutasime seda küsimust väga tõsiselt. Vastupidi, ma ütlen, et minu meelest kõik valitsuse liikmed püüavad selle poole, et kiusamist ja, ma ei tea, vihkamist, halba suhtumist ühiskonnas vähem oleks. See on oluline. Nii et suur tänu teile!

13:51 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Täpsuse huvides ma meenutan lugupeetud kolleegidele, et minister ütles "ole vait!" siin saalis selle tõttu, et üks Riigikogu liige rikkus korda, sekkus valjul häälel tema sõnadesse, ei lasknud tal küsimusele vastata. Sellest see tuli ja see oli tõepoolest väga piinlik. Ma võtan seda isiklikult ka kui märkust enda suhtes ja järgmine kord, kui selliseid korrarikkumisi on, reageerin kiiremini. Aga palju tänu, see küsimus on käsitletud!

---

10. 13:52 Peaministri juhtimisotsused

13:52 Esimees Henn Põlluaas
Läheme järgmise, küsimuse nr 10 juurde. Esitab selle Urmas Kruuse, vastab peaminister Jüri Ratas.

13:52 Urmas Kruuse
Aitäh, istungi juhataja! Auväärt peaminister! Eelmise küsimuse vastus natuke muutis minu küsimuse rakurssi, aga mulle tundub, et teie olete ka koolikiusamise ohver. Nii on vähemalt ka avalikkuses mõnikord reageeritud, viidates sellele, et te olete EKRE pantvang. Võib-olla alustuseks juhtimisotsustest nii palju, et kui te saadate oma asendajaks inimese, kes järjepidevalt lihtsalt ei oska käituda, siis mulle jääb mulje, et see annab talle hoogu juurde, et järgmine kord veel hullemini käituda. Mina soovitan oma kogemustele toetudes see esindaja välja vahetada. Mingiks ajaks võiks ta panna ta pingi peale, kuni ta hakkab parlamendiliikmetega viisakalt käituma. Vaatamata sellele, et me oleme teiega nii mõneski küsimuses eriarvamusel olnud, ma ei mäleta kordagi, et me oleks üksteisega niimoodi käitunud, nagu me oleme siin teie asendaja puhul kogenud. See tõestab, et on võimalik käituda ka teistmoodi, kuigi arvamused on erinevad.
Aga minu põhiküsimus juhtimisotsuste kohta on see. Kui te rääkisite kantsler Illar Lemetti ja maaeluministri ametist vabastamisest, siis te viitasite, et see oli puhtalt juhtimisotsus. Ma arvan, et see oligi juhtumi käsitlemisel tehtud viga, et te nägite seda ainult juhtimisotsusena. Me saime ju hiljem teada, et augustikuus käis kantsler teie juures ja rääkis olukorrast, mis Maaeluministeeriumis on kujunenud. Tal olid ilmselt väga konkreetsed viited, nii nagu ka pärast riigisekretäri raport kinnitas. See, mida kantsler teile rääkis, osutus ju tõeks. Teil peaministrina oli kindlasti võimalus sellel hetkel adekvaatselt sekkuda, aga minu arust te rahuldusite Mart Järviku kinnitusega, et kõik on korras ja midagi sellist ei ole. Kas te kommenteeriksite seda?

13:54 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma võtan teie küsimuse viilude kaupa ette. Ma ei ole kordagi arvanud, et kui Liina Kersna küsib koolikiusamine kohta, siis ta teeb sellega nalja. Aga mulle tundub, et teie küll nüüd pöörasite selle vankri hoopis tagurpidi. Ma mõtlesin pikalt selle üle, et te ütlesite, et mina olen olnud koolikiusamise ohver. Ma mõtlesin, et teil on olnud häid kontakte minu õpetajatega või minu endiste koolidega, aga te panite selle EKRE konteksti. No ma ei tea, minu meelest see on halb iroonia. Aga eks see ole teie otsustada. See, et te pinnite siin, hea küsija, minu käest vastuseid seoses siseministri ja EKRE-ga, näitab, et tegelikult te elate jätkuvalt edasi 3. märtsis 2019. Jah, nii see on: 3. märtsil 2019 toimusid valimised ja Riigikogu formeeriti. Riigikogu tuli kokku ja algas poliitiline konkurents selle peale, kes suudavad ideede osas, platvormi ja programmi osas kokku leppida. Ja kolm erakonda suutsid kokku leppida, et moodustatakse koalitsioon: Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, Isamaa Erakond ja Keskerakond. See on realiteet, reaalsus. Kas see kellelegi meeldib või ei meeldi, on iseküsimus, aga mulle tundub, et te ei lepi sellega. Ega seda ka ei saa ette heita. Aga tegelikult te ju kogu aeg ütlete meile, et lõpetage see

koalitsioon ära. Mina ütlen teile vastu: koalitsioon toimib. Miks ma pean selle ära lõpetama? Ei pea üldse ära lõpetama!
Nüüd juhtimisotsustest. Ma ütlesin ka ühele eelmisele küsimusele vastates, et juhtimisotsused on alati riskidega seotud otsused. Mina arvan, et konkreetsel juhul tuli selline juhtimisotsus langetada. Minister tõi valitsusse ettepaneku – koostöö ei laabu, koostöö puudub. Valitsusel tegelikult ei olegi väga muud teha, kui see ettepanek rahuldada. Seda nägin ka mina, et see koostöö mitte kuidagi ei toiminud.
Nüüd, te ütlesite selle teise ministriga seotud teema puhul, et ma ütlesin, et kõik on korras. Ma ei öelnud, et kõik on korras. Vastupidi, ma tegutsesin edasi. Tõesti, võib-olla teie oleksite soovinud näha, et meedias on suured pealkirjad. Ma ei teinud seda, ma tegin tööd sisuliselt. Ja lõpuks me jõudsime lahenduseni, kus me täna oleme.

13:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kell on nii kaugel, et rohkem me küsimusi esitada ja neile vastata ei jõua. Ma tänan kõiki küsijaid ja tänan ka kõiki ministreid vastuste eest! Infotund on lõppenud.